

Amnesty press

NR 2
2024

Marylize Biubwa,
kämpar mot köns-
baserat våld i Kenya.

RÄTTEN TILL LIV

I Kenya slåss aktivister för att kvinnor inte ska dödas av närstående män. Vid Medelhavet åtalas räddningsarbetare som försöker rädda liv. Livet kan tyckas som en självklar rättighet, men inte för alla.

Ett minimum av mänsklighet

”Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet”, lyder tredje artikeln i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Rätten till liv är så grundläggande att den kan tyckas naiv, som att sparka in en öppen dörr: Ingen är väl emot? Även om nästan alla stater har accepterat FN-deklarationen, så är den inte juridiskt bindande utan är en viljeyttring. Och som vi alla vet – viljan är ofta svag. I praktiken omfattar inte rätten till liv ”var och en”. Vi kan låtsas att dörren är öppen, men den är stängd.

Förra året var ett av de dödligaste för migranter, då över 3 000 människor dog bara på Medelhavet. 2015 var flyktingar som drunknat förstasidesstoff, så är det inte längre. Europa har förändrats.

DET HÄR NUMRET av Amnesty Press handlar om de nio år som gått: EU:s migrationspolitik, avtalen som sluts med auktoritära stater och om **Lam Magok** som tvingades åter till Libyen.

Nelson Mandela menade ”att förneka människor deras mänskliga rättigheter är att ifrågasätta deras mänsklighet”. Plikten att rädda personer i sjönöd omfattar inte längre överfulla båtar med migranter. Istället motarbetas och kriminaliseras frivilliga insatser på Medelhavet. Den som hjälper

FOTO: STEFAN BOHLIN

IRA MALLIK
Chefredaktör

riskerar straff, liksom volontären **Séan Binder** som fångats i en kafkaartad rättsprocess sedan 2018.

MÄNNISKOR SOM EN gång skrattade tillsammans med sina barn blir pinnar i statistiken när rätten till liv berövas dem. Det är därför kvinnorättsaktivisterna i Kenya ropar ”Säg deras namn!” när de kräver rättvisa för kvinnorna som dödades av män de dejtade eller levt med.

Strax innan det här numret går till tryck kräver Internationella domstolen, ICJ, att Israel måste upphöra med offensiven i Gaza. Civila liv ska skyddas i enlighet med folkrätten, men attackerna fortsätter.

Man kan vrida och vända på Nelson Mandelas ord om att människor berövas sin mänsklighet: Försvaret av rätten till liv är också vad som bevarar vår egen mänsklighet.

Ira Mallik

EXTRA TIDNINGAR TILL GRUPPERNA?

Mejla ap@amnesty.se senast den 20 augusti, ange som rubrik: AP extra tidningar. Skriv grupp, samt namn, adress och ett mobilnummer.

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ira Mallik, redaktör och ansvarig utgivare.
GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin.
REPRO: A4/Lotta Lundin.
ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm.
TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01.
E-POST: ap@amnesty.se
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.
HEMSIDA: amnestypress.se
PRENUMERATION: 250 kr.

TRYCKERI: Stibo.
PRESSLÄGGNING 2/2024: 28 maj 2024. Ut kommer med fyra nummer 2024.
MANUSSTOPP 3/2024: 20 augusti 2024.
HOS LÄSARNA: 27 september 2024.
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 69 118 exemplar.
ANNONSER: annonser@amnesty.se
OMSLAG: Foto: Sofi Lundin.

SÄG DERAS NAMN! Efter en våg av mord på kvinnor i början på året har aktivisterna fått nog. De kräver förändring.

FOTO: SAMSON OTIENO

Fästning Europa

18 EU sluter miljonavtal med diktaturer för att stoppa asylsökande. Priset betalar migranter med sina liv.

Rättsprocessens fånge

30 Han riskerar 20 års fängelse för att ha hjälpt nödstända migranter på Medelhavet.

Klimataktivisterna och rättvisan

36 Många har upprörts över vägblockaderna, men är det ett sabotagebrott att stoppa trafiken på motorvägar?

DESSUTOM

6 GODA NYHETER
Flera gripna för mordet på Marielle Franco.

16 NU
ICC har ansökt om arresteringsorder.

52 TILLBAKABLICKEN
50 år sedan fascisternas fall i Portugal.

Intensivt årsmöte

44 Ändrad policy kring sexarbete och gratis medlemskap upp till 20! Och så fick Amnesty en ny ordförande.

Sveket i Afghanistan

51 Vi recenserar journalisten Thord Erikssons bok om vad som hände när svenskarna övergav de lokalanställda på ambassaden i Kabul.

LYSSNA!

Toomaj Salehis musikvideor finns att se och lyssna till textade till engelska på YouTube, sök på hans namn.

Mod var hans brott

I videon till "Faal" rappar **Toomaj Salehis** "någons brott var att dansa med håret utsläppt i vinden, någons brott var hans/hennes mod...". Sångtexten är en anklagelseakt mot de styrande i Iran.

Den 24 april dömdes Toomaj Salehi till döden i Isfahan i Iran, anklagad för "korruption på jorden". Sedan dess har det hållits protester och upprop för hans frisläppande i flera länder.

Salehi greps 2022 och har två gånger

släppts tillfälligt. I november förra året vittnade han i en video om den misshandel och tortyr han fått utstå i fängelset och efter bara någon vecka greps han igen. Hans fall togs över av revolutionsdomstolen och i år dömdes Toomaj Salehi till döden.

Förra året avrättades 835 personer i Iran, nästan en fördubbling i jämförelse med året innan, enligt Amnestys Dödsstraffsrapport för 2023. ■■■

Ps. Skriv ett brev för Toomaj Salehi, se Fatta pennan på sidan 53.

Aktivister från "Klimatseniorinnen" uttalar sig efter den vinnande domen.

Klimatseger i Schweiz

SCHWEIZ De 2 000 medlemmarna i "Klimatseniorinnen" fick rätt i Europadomstolen. Domstolen slog fast att Schweiz har kränkt deras mänskliga rättigheter genom att misslyckas med att nå utsläppsmålen. De kvinnliga pensionärerna hävdade bland annat att Schweiz bristande klimatpolitik inte skyddar äldre kvinnor från de hälsoproblem som exempelvis extremhetta för med sig. Utslaget har fått konsekvenser. I april meddelades att Högsta domstolen i Sverige ska besluta om ett liknande mål kan prövas i domstol enligt svensk rätt, med utgångspunkt i Auroramålet, där 600 svenska ungdomar stämt svenska staten för bristande klimatpolitik. ■■■

Släppta!

AFGHANISTAN De fyra kvinnorättsaktivisterna **Zholia Parsi, Neda Parwani, Parisa Azada** och **Manizha Seddiqi** har nu alla släppts efter att ha varit godtyckligt frihetsberövade i Afghanistan sedan hösten 2023. I november startade Amnesty en kampanj för att uppmärksamma de olagliga gripandena. Familjemedlemmar bosatta utomlands har stött kampanjen och det ihållande tryck den skapat på talibanregimen. ■■■

”Mitt mål är att förmedla berättelserna om vad som pågår i Iran. Det kan jag inte göra från fängelset.”

Det sade den iranska regissören **Mohammad Rasoulof** i en intervju med The Guardian om den dramatiska flykten till fots från Iran, efter att han den 10 maj dömts till piskrapp och fem års fängelse. Hans nya film "The Seeds of the Sacred Fig" hade nyligen premiär på Cannesfestivalen. ■■■

Lagar för frihet

Den 16 april godkände Liechtenstein samkönade äktenskap. Nederländerna har godkänt en ny samtyckeslag som förändrar våldtäktslagstiftningen. Den träder i kraft den 1 juli. ■■■

Ny lag mot hatbrott i Sydafrika

SYDAFRIKA En ny lagstiftning mot hatbrott och "hate speech" skrevs under av president **Cyril Ramaphosa** den 9 maj i Sydafrika. Lagen omfattar diskriminering baserat på exempelvis hudfärg, funktionshinder, kön, migrantstatus, hiv-status och religion. Det innebär att det kommer bli enklare att väcka åtal för olika sorters hatbrott och diskriminering. Lagen välkomnas bland annat av hbtqi-communityt i landet. ■■■

Början till rättvisa för Marielle Franco?

BRASILLEN Två högt uppsatta politiker, samt den förra polischefen i Rio de Janeiro, greps i slutet av mars för det brutala mordet på politikern **Marielle Franco** och hennes chaufför **Anderson Gomes** 2018. Mordet ledde till enorma protester i Brasilien. Marielle Franco utmanade polisbrutalitet och organiserad

brottslighet, liksom konservativa krafter i egenskap av svart queerfeminist. Politikerna som är bröder ska ha planerat mordet, med stöd av polischefen. Trion hålls nu i ett högsäkerhetsfängelse i väntan på åtal. Amnesty och flera andra organisationer kräver fortsatt utredning. ■■■

SLUTA DÖDA OSS!

Våld mot kvinnor är en global epidemi. I Kenya står korruption och ett långsamt rättssystem i vägen för förändring. Sedan flera månader har kvinnor genomfört stora protester i landet för att rädda liv.

TEXT OCH FOTO: SOFI LUNDIN

I januari dödades 26-åriga **Starlet Wahu** av sin dejt i en airbnb-lägenhet i Nairobi. Samma månad hittades kroppsdelen av **Rita Waeni**, 20 år, i soppåsar utanför en lägenhet i huvudstaden. **Jacinta Ayuma**, 48 år, ströps av sin man i sin säng. **Irene Ng'endo Mburu**, 51 år, blev knivhuggen i köket.

Förra året dödades i snitt en kvinna varannan dag, enligt Femicide Count Kenya som för statistik över kvinnomord. I år talar allt för ännu högre siffror.

NOG NU. Den 27 januari gick 10 000 människor ut på gatorna i stora delar av Kenya för att protestera mot de många kvinnomorden. Aktivister kräver svar och hjälp från myndigheterna för att stoppa morden. FOTO: SAMSON OTIENO

I slutet av april hade minst 74 kvinnor i Kenya redan blivit misshandlade till döds, knivhuggna, strypta eller halshuggna.

FLICKOR I LILA skoluniformer med blommor i händerna går med böjda huvuden över en plantage. De följs av hundratals människor som har samlats för att ta farväl av en älskad familjemedlem. Kroppen av Irene Ng'endo Mburu ligger i en ljusbrun träkista. Hon blev knivhuggen till döds av

en man i bostaden den 10 januari. Irene var 51 år när hon dödades.

– Jag är i djup chock. Irene var som en mamma för mig och det är svårt att förstå att hon är borta, säger en av kusinerna.

Irene var lågstadielärare och en trogen medlem i kyrkan i Limuru, cirka fyra mil utanför Kenyas huvudstad Nairobi. Nu ligger hon under jorden bakom familjens hem och har blivit en del av en mörk statistik över mördade kvinnor. ➤

SAKNAD. Skolelever lägger ner blommor vid sin lärare Irene Ng'endo Mburus kista. Hon dödades i sitt hem i januari.

KRÄVER STOPP. Tillsammans har 270 organisationer riktat gemensamma krav mot regeringen för att det höga antalet mord på kvinnor behandlas som en nationell kris, som kräver omedelbara åtgärder för att rädda liv.

► «SÄG DERAS NAMN», «Sluta döda oss» «Hon var någon» var budskapen på skyltar när 10 000 människor den 27 januari marscherade i Östafrikas största protest mot könsbaserat våld. »Kvinnomord är det mest brutala sättet att manifestera könsbaserat våld. Det är oacceptabelt och får aldrig normaliseras», skrev Amnesty Kenya som deltog i protesten. Tillsammans har 270 organisationer riktat gemensamma krav mot regeringen på att det höga antalet mord på kvinnor behandlas som en nationell kris, som kräver omedelbara åtgärder för att rädda liv.

– Det saknas säkerhetsåtgärder för att skydda kvinnor och polisen gör ingenting om de inte blir mutade, säger **Ruth Bange Mecha**, från organisationen Usikimye, som betyder «Var inte tyst».

Hon har arbetat i 16 år med att hjälpa flickor och kvinnor som utsätts för våld. Organisationens kontor ligger i en del av det stora slumområdet, Soweto. Som andra fattiga områden är Soweto ökänt för hög kriminalitet, gängverksamhet och våld. Här har en majoritet av kvinnorna upplevt våld i hemmet, berättar Bange Mecha.

– I går begravde vi en kvinna som hade blivit dödad av sin man. Grannarna hörde våldet i bostaden men ingen agerade. Våld mot kvinnor har blivit så normaliserat att de flesta inte pratar om det, säger Bange Mecha.

SUSAN WARIMU TITTAR PÅ ett foto av sin dotter med sorg i ögonen. **Grace** var 24 år när hon attackerades och dödades av sin pojkvän i en lägenhet i centrala Nairobi i

MORMOR. Susan Warimu, mamma till Grace, med sitt barnbarn Milan. I slutet av januari dödades Grace brutalt av sin pojkvän i en lägenhet i Nairobi.

SORGEN. Patrick Kamande står vid sin dotters grav som ligger på baksidan av huset.

slutet av januari. När mamman kontaktades av polisen uppgav de att hennes dotter dött i en olycka, ett fall mot ett handfat. Först senare, när kroppen obducerades fick hon reda på sanningen. Grace hade djupa skär-sår på ryggen och flera ställen på kroppen.

– Grace var hos oss bara tre dagar innan hon dog. Hon var smart, kärleksfull och hade drömmar. Det här är helt obegripligt, säger Susan.

Hon sväljer gråten och blir tyst. Graces yngsta dotter, **Milan**, snart två år, sitter i hennes knä och trycker fingret mot sin mammas bild. Tillsammans med sin femåriga storsyster **Keisha** bor hon nu hos sina morföräldrar, som kämpar ekonomiskt med pengar till skolgången.

– Hon förstår inte att hennes mamma är borta. Bara Keisha vet. Keisha tror att hennes mamma är en ängel i himlen, säger Graces pappa, **Patrick Kamande**.

Fadern tar oss till graven bakom huset där blomsterhavet på kistan har torkat.

– Vi kan inte få tillbaka Grace, men vi hoppas på rättvisa. Vi hoppas att den som gjorde detta kommer att bli straffad, men

jag tvivlar på att det kommer att hända. Det är troligt att polisen mutas och att fallet glöms bort, säger pappan.

RUTH BANGE MECHA från organisationen Usikimye är i jobbet som aktivist ute och pratar med kvinnor som upplever våld. Kvinnor hon möter har ofta både dåliga och samstämmiga erfarenheter av mötet med polisen. Bange Mecha har själv erfarenhet av hur fördömande polisen kan vara.

– Jag blev våldtagen för att jag inte ville inleda en relation med en man jag träffade.

KÄMPE. Ruth Bange Mecha har jobbat för kvinnors rättigheter i 16 år.

+ FEMICID

FEMICID ÄR ETT GLOBALT fenomen som påverkar alla länder i världen. Författaren **Diana Russell** anses ha myntat begreppet femicid som ger en könsdimension åt begreppet mord, där kvinnor dödas för att de är just kvinnor. 89 000 mord som kopplas till femicid registrerades globalt 2022 enligt en studie av UNDOC, "Gender related killings of women and girls". Mörkertalet anses högt. År 2022 registrerades i Afrika det största antalet kvinnomord med 20 000 offer. 75 procent av alla rapporterade kvinnomord i Kenya från januari 2016 till december 2023 begicks av en partner eller annan nära familjemedlem.

”Varje man bör känna ansvar för att vända den negativa trenden och måste påverka andra män att tänka likadant.”

➤ När jag gick för att anmäla händelsen sa polisen: «Du ser ut som en prostituerad, betalade han dig?», berättar hon.

PÅ ANDRA SIDAN av Nairobi träffar vi en annan aktivist som kämpar för kvinnors rättigheter. **Marylize Biubwa** säger att kvinnomorden kommer att fortsätta så länge folks attityder inte förändras.

– När jag var tio år gammal blev jag våldtagen av min farbror, men min mamma valde familjens ära framför att skydda mig, säger Biubwa.

Hennes önskan att ge tjejer styrka och mod att säga nej har gjort henne till en välkänd aktivist i Kenya. Hon är tydlig med att det är mäns makt över kvinnor som ligger till grund för morden på kvinnor.

– Samhället gynnar männen och patriarkatet. Enligt traditionen är kvinnor maktlösa och skapade för att tillgodose män. Kvinnor tror att hela meningen med livet är att tillfredsställa män, säger hon.

I SOWETO PRATAR Ruth Bange Mecha ofta med män om våldet mot kvinnor.

– Män säger att de slår kvinnor för att få respekt. Det är en del av vardagen i många familjer. De säger att det är ett sätt att visa kärlek, säger hon.

Enligt aktivisten Biubwa är det männen som håller i nyckeln till förändring i sina händer.

– **Varje man bör känna ansvar för att vända den negativa trenden och måste påverka andra män att tänka likadant.** Vi kvinnor kan inte be män att sluta döda, handlingen ligger hos dem, säger Biubwa.

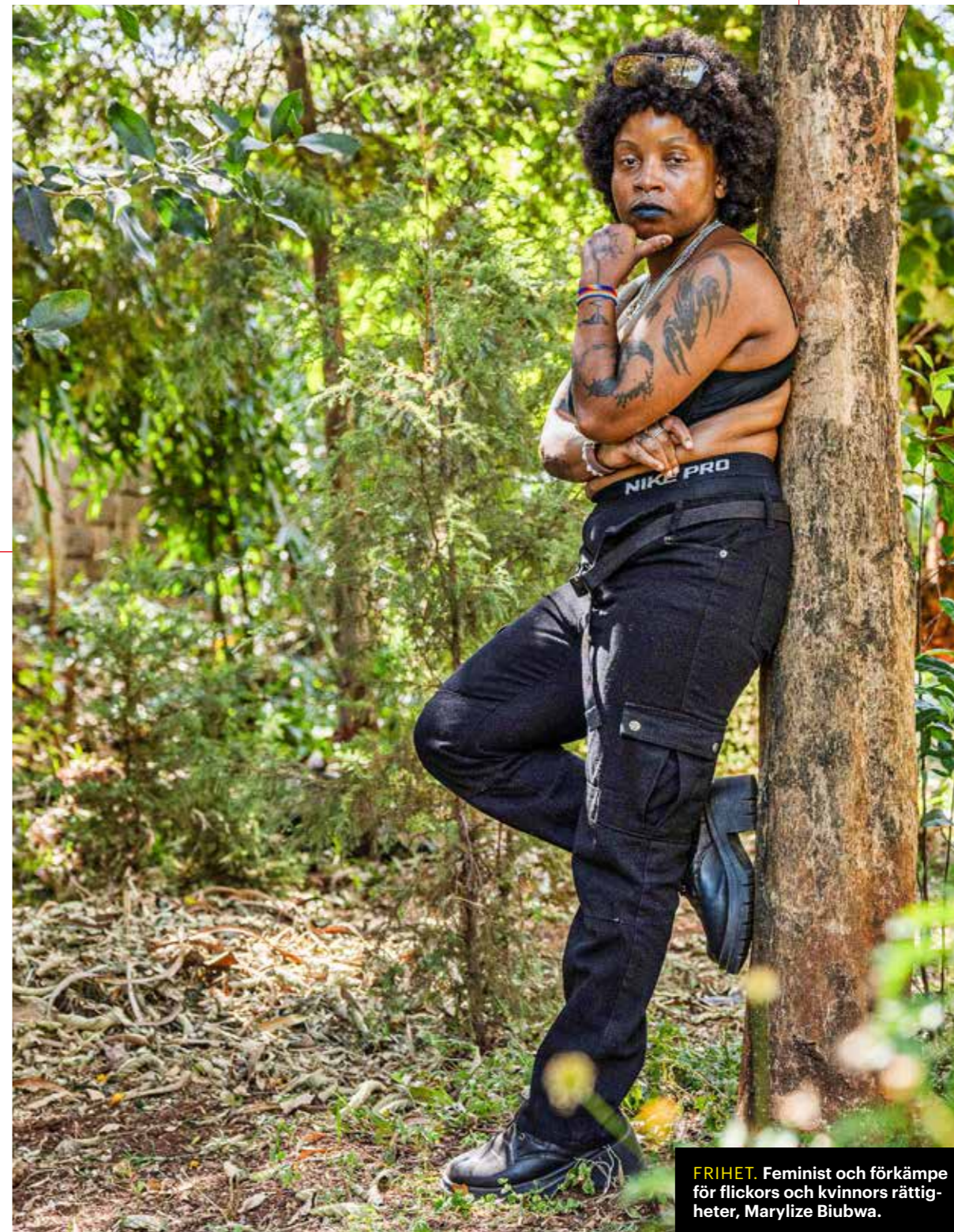
Flera män har aktivt deltagit i protesterna i landet. James Mungai är en av dem.

– Jag fördömer människor som skyller på kvinnorna. Många säger att kvinnor är oförsiktiga och träffar män de inte känner på nätet. Det argumentet är helt fel. Jag har en syster, flickvän och en mamma. Det är mitt ansvar som man att skydda dem, säger Mungai.

I MÅNGA LÄNDER har arbete med kvinnors rättigheter lett till förändringar, även i Kenya, där kampen för jämställdhet har gjort att fler kvinnor har fått en starkare röst.

– Vi lever i en tid där kvinnor har mer kunskap och många vågar nu höja sin röst. Allt flera kvinnor vet att de har rättigheter och kvinnor börjar nu ta tillbaka sin makt. Detta är en positiv utveckling, men samtidigt skapar det nya problem när män inte kan acceptera att kvinnor har makt, säger Biubwa.

Diskussionen om könsbaserat våld är inte ny i Kenya och regeringen har tagit viktiga steg mot ett mål att stoppa våldet ➤

FRIHET. Feminist och förkämpe för flickors och kvinnors rättigheter, Marylize Biubwa.

+ KÖNSBASERAT VÅLD

EN TREDJEDEL AV kenyanska kvinnor – omkring nio miljoner kvinnor – har upplevt någon form av fysiskt våld. Rättighetsgrupper säger att även om Kenya har starka lagar och riktlinjer mot könsbaserat våld, så saknas implementering. I ett globalt perspektiv har faktorer som covid 19-pandemin, såväl som bristande livsmedelssäkerhet och ökad fattigdom, fått antalet könsbaserat våld att öka och öka. Globalt har det skett en 30-procentig ökning av rapporterade fall. Allt tyder på att färre fall rapporteras än vad som faktiskt inträffar.

KRAV. Parlamentariker och kvinnlig representant i senaten, Gloria Orbowo. Innan hon blev parlamentariker var hon kvinnorrättsaktivist. Hon talar högljutt och allvarligt om behovet av att skydda kvinnor.

➤ mot kvinnor till 2026. Landet har etablerat en robust rättslig ram kring detta, med otaliga lagar som förmodligen skulle vara effektiva om de implementerades. Förra året lanserade Kenya specialdomstolar för att hantera fall av sexuellt och könsbaserat våld och 2022 kom myndigheterna med ett nytt initiativ för att samla in data om våld som riktas mot kvinnor.

MEN EN MER POSITIV utveckling hämmas av korruption och ett långsamt rättssystem. Forskning av dataanalys- och undersökningsföretaget, OdipoDev, visar att det tar över fem år innan ett misstänkt kvinnomord går till rättegång i Kenya. **Eric Theuri**, ordförande för Law Society of Kenya, menar att de oändligt långa rättsprocesserna gör att fler förövare begår brott mot kvinnor.

– Det råder brist på 200 domare och det

betyder att rättvisans hjul maler långsamt till följd av otillräckliga resurser, sa han till pressen i januari.

President **William Ruto** har fortfarande inte uttalat sig efter protesterna och kritiker anser att myndigheterna inte har något verkligt engagemang i att skydda kvinnor. Parlamentarikern **Gloria Orbowo** håller inte med dem.

– Presidenten vet hur allvarligt problemet är, men han vill inte uttala sig förrän han har konkreta lösningar. Jag vet att han jobbar hårt bakom kulisserna, säger Orbowo under intervjun.

Innan hon blev parlamentariker var hon kvinnorrättsaktivist och idag är hon senator och kvinnorepresentant i parlamentet. Hon är inte rädd för att prata om myndigheternas många brister.

– Polisen ska ha ett väl fungerande system, en speciell genusdesk, för att ge kvinnor som varit utsatta för könsrelaterat våld trygghet och hjälp. Det här systemet fungerar inte. Folk på polisen är inte tillräckligt insatta, de är inte motiverade att leverera resultat. Det här måste vi göra något åt, säger hon.

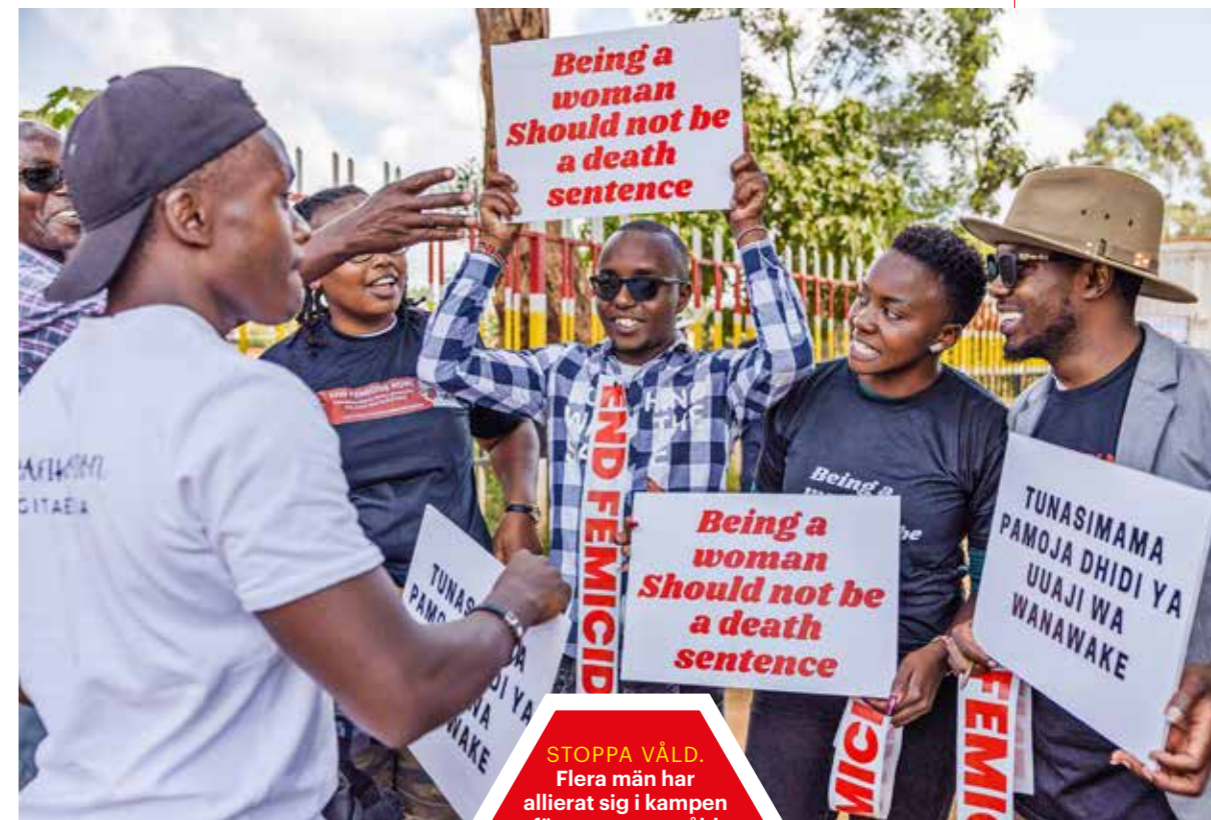
Lösningen på problemet, menar parlamentarikern, ligger i att ändra attityder.

– Det fordras kampanjer för att förändra den här trenden och kulturen av att avhumanisera kvinnor. Det måste vara visuellt tydligt och finnas i varje rum. Män måste lära sig att visa respekt för kvinnor, säger Orbowo.

GRUNDSKOLLÄRAREN Irene Ng'endo Mburus begravning var en fem timmar lång ceremoni med tal, musik, skratt och tårar. När kistan sänktes ned i jorden fanns många obesvarade frågor från familjen.

– Irene var social, kärleksfull och full av energi. Hon var älskad av alla. Vi har ingen aning om vem som ville henne så ont. Varför Irene? IIII

Fotnot: Amnesty Press har varit i kontakt med flera personer vid polisen, bland annat en talesperson för polisen i Kenya, men de har inte svarat på våra förfrågningar. Det är fortfarande okänt vem som dödade Irene.

STOPPA VÅLD. Flera män har allierat sig i kampen för att stoppa våld mot kvinnor, och för att förändra mäns attityder till våld.

SVERIGE

I **SVERIGE DÖDAS** i snitt 15 kvinnor per år av en närstående man. I mars månad blev flera kvinnor mördade av närstående män under kort tid. Den 4 april uppgav Socialstyrelsen att 9 kvinnor hittills under 2024 dödats av en person de har eller haft en relation med.

Artisten Nemo segrade i tumultartade Eurovision 2024.

Eurovision – ett hot mot familjen

TURKIET När striden om Israels medverkan i Eurovision i Malmö var över, gjorde Turkiets president **Erdoğan** plötsligt ett uttalande och kallade tävlingen "ett hot mot traditionella värderingar" och deltagarna för "trojanska hästar för social korruption". Amnesty International har inför sommarens Pridesåsong släppt en rapport där Turkiet uppmanas att inte upprepa förra årets diskriminering och våld som riktades mot Pridedeltagarna. IIII

”Att sjunga en protestsång ska aldrig vara ett brott”

Amnesty Internationals Kinachef **Sarah Brooks**, efter att sången *Ära åt Hongkong i maj* förbjöds av myndigheterna. Sången blev populär under de stora protesterna i Hongkong 2019. IIII

Flyttad till husarrest

AZERBAJDZJAN I slutet av april flyttades ekonomen **Gubad Ibadoghlu** från häkte till husarrest i Baku, Azerbajdzjan. Anledningen är hans försämrade hälsa, då han nekats tillgång till viss medicinering och rätt vård i häktet. Ibadoghlu greps i juli 2023 som en del av ett pågående myndighetstillslag mot dissidenter och oberoende medier. Amnesty International kräver att Ibadoghlu får tillgång till den vård han behöver och släpps eftersom åtalet bygger på falska uppgifter. IIII

Gubad Ibadoghlu greps 2023 på falska uppgifter.

Nobelpristagaren Toni Morrisons "The bluest eyes" låg högt på censurtoppen 2023

Förbjudna böcker

USA Förra året blev 4 240 unika boktitlar måltavlor för krav på censur på amerikanska bibliotek, enligt den amerikanska biblioteksförningen. Ökningen är lavinartad jämfört med året innan. Böcker om hbtqi-personer som skildringar av rasism var de som utsattes för flest censurförsök. IIII

PRESSAD. Benjamin Netanyahu ifrågasätts i Israel av familjer till de som hålls som gisslan av Hamas.

Amnesty: "Ingen står över folkrätten"

Den 21 maj lämnade chefsåklagaren **Karim Khan** vid Internationella brottmålsdomstolen, ICC, in en ansökan om en arresteringsorder av Israels premiärminister **Benjamin Netanyahu** och **Yoav Gallant**, försvarsminister, samt mot Hamasledarna **Yahya Sinwar**, **Mohammed Deif** och **Ismail Haniyeh**. Anklagelserna gäller krigsbrott och brott mot mänskligheten begångna från den 7 oktober i Israel och på Gazaremsan.

Åtalspunkterna mot Hamasledarna innefattar systematiska attacker mot civila, våldtäkter och sexuellt våld, gisslantagande och tortyr. De två israeliska ministrar-

na anses ansvariga för svält riktad mot civila, uppsåtligt dödande och mord, och avsiktliga angrepp på civila.

Ansökan om arresteringsordern väckte starka reaktioner. Amnesty International ställer sig i ett uttalande positiva till en prövning av misstankarna om brott mot folkrätten.

– Ingen står över folkrätten: inga ledare för väpnade grupper, inga regeringstjänstepersoner – valda eller inte, inga militära tjänstepersoner. Oavsett vilken sak de eftersträvar står ingen över lagen, sade generalsekreteraren **Agnès Callamard**.

IRA MALLIK

Förbjudet sex i Irak

IRAK I slutet av april förbjöds homosexuella relationer och könsöver-skridande uttryck i Irak när parlamentet antog en ny lag. Straffet kan bli upp till 15 års fängelse.

Samkönade relationer har tidigare varit tabube-lagda men inte reglerats i lag. Sedan 2023 får inte heller medier använda ordet homosexualitet utan ska använda begreppet "sexuell avvikelse".

Våld och attacker mot hbtqi-personer har ökat under flera år, enligt Amnesty Internationals researcher i Irak. IIII

36

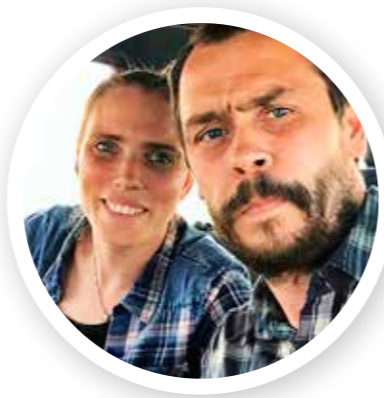
procent minskade skövlingen i brasilianska Amazonas i jämförelse med 2022. Anledningen är det politiska skiftet där **Lula da Silva** tog över presidentposten förra året, enligt en rapport från World Resources Institute. IIII

DE OVÄLKÖMNA

Efter flyktingkrisen 2015 har EU gjort stora satsningar på att stänga migranter ute. Gränsbevakningen har allt mer lagts ut på auktoritära stater längs rutterna på väg mot Europa. Förra året var ett av de dödligaste för migranter, över 3 000 dog eller försvann på Medelhavet. Nu väntar snabbutredningar vid EU:s yttre gräns.

SKEPPSBRUTNA. Italienska kustbevakningen på väg in till hamnen på den lilla ön Lampedusa, efter en räddningsinsats, sommaren 2023.

I nio år har journalisten Anna Roxvall och fotografen Johan Persson följt i den europeiska migrationspolitikens spår i Afrika och på Medelhavet. Det här är berättelsen om byggandet av fästning Europa.

D

Det fläktar knappt i sommarsolen och vattnet är lika varmt som luften.

Måsarna kretsar över turkosblått hav och en skog av färgglada parasoll på Cala Guitgia beach på italienska Lampedusa. Från bergsknallen ovanför hamnen påminner utsikten om en klyschig vykortsbild.

Men strax utanför pirarna tvingas de bländvita yachterna väja för en tom stålbat på drift.

I horisonten syns siluetten av

Monta Spirone – ett 58 meter långt fartyg från italienska polisstyrkan Guardia di Finanza. Ambulanssirenernas klagan studsar mellan gränderna när en höggravid kvinna körs från piren, samtidigt som hundratals utmattade människor från olika länder i Afrika lastas ombord på vita bussar.

Det är sommar 2023 och det har inte kommit så här många människor över Medelhavet till Europa sedan 2016. Lilla Lampedusa – den europeiska ö som ligger närmast Afrika – har än en gång hamnat i strålkastarljuset. Efter flera år av sinande migrantströmmar, har fästning Europa sprungit läck igen.

DET VORE FEL ATT säga att något alls började då, men det var i alla fall i samband med den så kallade flyktingkrisen 2015 som migrationspolitiken seglade upp i topp på EU:s agenda på allvar. Den våren cyklade min kollega **Johan Persson** mil efter mil i morgonrodnaden på den grekiska ön Lesbos, för att skildra hur gummibåtar fyllda med människor från Syrien och Afghanistan anlände från Turkiet.

Några av dem som fick europeisk mark under fötterna en sådan morgon, var **Nafiseh**, maken **Sultan** och barnen **Hasti**, 4 och **Hesam**, 2, från Afghanistan. De hade aldrig suttit i en båt före det, och Nafiseh berättade

att hon trodde att gummibåten skulle kantra när de la ut från land.

– Jag var livrädd och skrek på hjälp när vågorna kom emot oss. Vi satt där i mörkret med två små barn och ingen av oss kan simma, berättade hon.

DET ÅRET KOM över en miljon människor över havet till Europa. Grekland och Italien släppte taget och lät människor resa vidare ut i Europa, utan att först registreras. På livesända tv-bilder kunde vi se hur tusentals människor gick till fots genom skogar, längs med tågräls och motorvägar. Nöden – och döden – nådde vardagsrummen.

Över 5 000 människor drunknade det året, och för en kort stund fick den tvååriga pojken **Alan Kurdis** livlösa kropp på en turiststrand, symbolisera allt som ansågs vara trasigt med den europeiska migrationspolitiken: avsaknaden av fungerande räddningsinsatser på Medelhavet, bristen på lagliga vägar till Europa för den som söker skydd – och den fundamentala oviljan inom EU att ta ett gemensamt ansvar för de människor som sökte sig hit.

Den sommaren fick hjälporganisationerna rekorddonationer, det anordnades frivilliga räddningsinsatser på havet, privatpersoner organiserade soppkök och provisoriska härbärgen. Sveriges statsminister **Stefan Löfven** deklarerade att ”mitt Europa bygger inga murar”. Tysklands kansler **Angela Merkel** försäkrade folket att ”*wir schaffen das*”. Vi klarar det.

Men innan året var slut hade opinionen vänt. I den politiska retoriken blev 2015 snart synonymt med okontrollerad migration, och Europas maktthavare svor att aldrig förlora kontrollen på samma vis igen.

HÖSTEN 2017 RESTE jag och Johan till Abidjan i Elfenbenskusten, för att skildra ett toppmöte mellan Afrikanska unionen och

FÖRSTA ANHALTEN. Migranter bevakas i väntan på att få gå ombord på en färja mot fastlandet, Lampedusa, 2023.

RÄDSLAN. Nafiseh och Sultan, från Afghanistan, kom med gummibåt till grekiska Kos sommaren 2015, med barnen Hasti, 4 och Hesam, 2. Ingen i familjen kan simma.

”Enorma utmaningar” kallades det i de glättiga foldrarna. ”Hot” var den verkliga känslan hos EU-företrädarna.”

► EU. Där, i Hôtel Ivoires luftkonditionerade salar, klapprade kostym Skor och pumps fram på glänsande marmorgolv, bara ett par kilometer från stadens fattigare delar, där unga ivorianer drömde om ett annat liv.

Det officiella temat för mötet var ”*investera i ungdomen för en hållbar framtid*” och pressmaterialet var ströslat med siffror: 60 procent av afrikanerna är under 25 år. År 2050 beräknas den afrikanska kontinentens befolkning ha fördubblats till 2,4 miljarder människor – 18 miljoner nya jobb måste skapas varje år.

”Enorma utmaningar” kallades det i de glättiga foldrarna. ”Hot” var den verkliga känslan hos eu-företrädarna, när de stängde in sig i mötesrummen med sina afrikanska motsvarigheter. Den europeiska oron över att all den där fattigdomen och frustratio- nen skulle ta sikte på närmsta EU-anslutna kust, genomsyrade allt.

– Under många år har eu misslyckats med att ge Afrika den uppmärksamhet det förtjänar. Vi insåg inte att det som händer i Afrika är av enormt strategiskt intresse för oss, konstaterade Europaparlamentets dåvarande talman **Antonio Tajani**.

ETT AV EU:S ALLRA viktigaste verktyg i kampen mot den irreguljära migrationen efter 2015, blev att sluta avtal och inleda samarbeten med länder längs med migrationsrutterna mot Europa. Målet var att få dessa länder att stoppa migranter och flyktingar innan de gav sig av mot unionen. EU började koppla samman bistånd med migrationsbekämpning och länder som samarbetade lovades ekonomisk kompensati- on.

Det var inte något alldeles nytt – Spa- nien hade betalat ursprungsländer för att stävja migration ända sedan i början av 2000-talet, då allt fler västafrikaner började anlända till Kanarieöarna – men efter 2015 växladades politiken upp.

Avtalet mellan EU och Turkiet 2016, där Turkiet fick sex miljarder euro i utbyte mot att gränserna mot Syrien och Grek- land stängdes, är kanske det mest kända exemplet. Liknande politik har dock utövats på en lång rad platser längs med migra- tionsrutterna sedan 2015. Det utfattiga och korrupta Niger, som blivit en hubb för väst- afrikaners migration norrut mot Libyen, fick en miljard euro rakt in i statskassan det året, som belöning för att man stiftade en lag som förbjöd utläningar att färdas norr om ökenstaden Agadez.

SEDAN 2016 HAR EU också, med Italien i främsta ledet, byggt upp hela västra Libyens kustbevakning och börjat patrullera dess luftrum, för att migranter ska kunna gripas på havet och skickas tillbaka.

När migrationen från Tunisien till Italien ökade med 200 procent förra sommaren, reste EU-kommissionens ordförande **Ursula von der Leyen** i ilfart till Tunis och lät sig fotograferas sida vid sida med landets allt mer auktoritära president **Kaïs Saïed**. Med sig hade hon löften om en miljard euro i bistånd för att stärka ekonomin och 105 miljoner euro till gränskontroll, i utbyte mot att landet täppte till sina gränser.

I februari i år gick resan till Mauretania (210 miljoner euro) och i mars var det Egyptens tur: 7,4 miljarder euro i lån, investeringar och bistånd, som tack för gott

MOTAD TILLBAKA. Lam Magok på gården utanför interneringscentret Tajoura, Libyen, där han låstes in 2019, efter att första gången ha gripits av libyska kustbevakningen. Centret bombades drygt en månad senare och över 50 migranter dog.

samarbete i migrationsfrågan.

Inom migrationsforskningen kallas den här politiken ”externalisering” – ett slags outsourcing av gränskontroll i utbyte mot pengar, utrustning och utbildning till avfärds- och transitländerna. Även inom psykologin är externalisering ett begrepp. Då handlar det om att förlägga något inre till det yttre – de egna problemen till om- världen.

EN KVÄLL I FEBRUARI 2020, ringde min mo- bil. Det var **Lam Magok**, 27 år från Sydsu- dan, som jag och Johan lärt känna i Libyen.

– Vi är på stranden. De håller på att pumpa upp gummibåtarna. Jag tror att vi kommer att korsa havet i natt.

Därefter: tystnad. Oro. Kvart i nio nästa

morgon kom ett meddelande:

”Vi nådde internationellt vatten, men drogs tillbaka av libyska kustbe- vakningen. Vi är nu i fängelse i Tripoli.”

Ett EU-flygplan hade sett Lams gum- mibåt, italienarna försåg kustbevakningen med koordinaterna, passagerarna drogs tillbaka och låstes in.

Det tog många månader innan vi hittade Lam Magok igen. Då hade han tvångsre- kryterats från fängelset av en regerings- trogen milis, tvingats strida i det libyska inbördeskriget, för att till sist slarbeta med återuppbyggnaden av flygplatsen i Tripoli. Där stod han och staplade lecablock under gevärshot, samtidigt som EU-kom- missionens vice ordförande **Josep Borells** plan landade några hundra meter därifrån,

FÅNGAD. 27-åriga Lam Magok flydde från Sydsudan. Efter flera miss- lyckade försök att korsa Medelhavet tvångsrekryte- rades han till en milisgrupp i Libyen.

STOPPAD RUTT. Migranter på väg genom Sahara, Niger, Agadez, 2019.

“Vi delegerar arbetet med att kontrollera våra yttre gränser till andra länder, så att vi slipper se brotten som begås och slipper hållas ansvariga för dem.”

- för fredsförhandlingar och en diskussion om migrationssamarbete med den libyske premiärministern.

NÄR MÄNNISKORÄTTSGRUPPER såsom Amnesty och Läkare utan gränser kritiserar externaliseringspolitiken, ligger fokus ofta på öden som Lam Magoks – de mänskliga konsekvenserna. Europadomstolen har slagit fast att det är olagligt att skicka tillbaka migranter som räddas på havet till Libyen, eftersom landet saknar såväl asylsystem som respekt för mänskliga rättigheter. Däremot verkar ingen juridik kunna stoppa EU från att betala libyerna för att göra det åt oss.

- Vi delegerar arbetet med att kontrollera våra yttre gränser till andra länder, så att vi slipper se brotten som begås och slipper hållas ansvariga för dem, konstaterar danska europaparlamentarikern **Karen Melchior**, som är koordinator i utskottet för rättsliga frågor. Att människor misshandlas till döds i libyskt förvar, menar hon, är liksom inget vi känner ansvar för i Europa. Inte heller att människor törstar ihjäl efter att ha tagit smuggelvägar genom Sahara, när migrationen över en natt blivit olaglig.

Karen Melchior har på sistone också uttalat sig kritiskt mot EU-avtalen med Tunisien och Egypten. Hon menar att dessa legitimerar och direktfinansierar diktatorer och auktoritära ledare. De ger maktens män ett kraftfullt vapen mot EU. De senaste åren har såväl Turkiet som Marocko tillfälligt öppnat gränserna, när europeisk politik inte har fallit dem i smaken. Det finns i EU därför en överhängande rädsla att till exempel

Egypten, som härbärgerar nio miljoner flyktingar i landet, skulle kunna göra samma sak, om vi inte håller dess ledare på gott humör. Melchior menar att EU i och med detta gör sig till diktatorernas gisslan.

- Det är som att lifta över floden med en krokodil efter att ha kommit överens med krokodilen om att den inte ska äta upp dig. Den överenskommelsen fungerar – tills krokodilen bestämmer sig för något annat.

DET FINNS OCKSÅ EN oro för att den här sortens avtal ska destabilisera transit- och avfärdsländerna. Den lag som Niger stiftade åt EU 2015, gjorde i praktiken migrationen genom Sahara mot Libyen olaglig, och var till exempel djupt impopulär både hos befolkningen och militären, eftersom den slog ut en så viktig del av ekonomin. Över en natt förlorade restaurang- och hotellägare sitt levebröd och soldaterna sina mutintäkter. De EU-pengar som utlovats som kompensation till lokalsamhället räckte inte till, och chaufförerna som transporterat migranter klassades plötsligt som kriminella.

När Nigers president störtades i en militärkupp förra sommaren, var ett av de första besluten som de nya styrande fattade att avskaffa migrationslagen. I ett uttalande från jantan meddelades att lagen inte ”tog hänsyn till Nigers eller dess invånares intressen”.

EU-politiken har alltså sedan 2015 fokuserat på att stoppa migranter och flyktingar redan innan de når havet – och om inte det går – stoppa dem på havet. Och för ett par år såg det faktiskt ut att fungera. Mellan 2015 och 2020 minskade den irreguljära mig-

”Även om människor lever som papperslösa under dåliga förhållanden, så tjänar de fortfarande mer på att stanna kvar än att resa hem.”

► rationen till Europa med över 90 procent. På bara ett par år har den EU-finansierade, libyska kustbevakningen gripit över 100 000 migranter på havet.

MIGRATIONSFORSKARE OCH experter har dock, gång efter annan, påtalat kortsiktigheten i en sådan politik – man kan inte stoppa människor från att röra på sig, med murar. När vi träffade UNHCR:s landchef **Alessandra Morelli** i Niger 2019, liknade hon migrantflödena i världen vid en klick nötkräm mellan två kex: om du klämmer till den på mitten så minskar naturligtvis mängden kräm just där, men den flödar samtidigt ut på kanterna i stället – på ett sätt som är betydligt mer oförutsägbart.

Att migrationen från Tunisien till Italien ökade så kraftigt förra sommaren, berodde till stor del på ekonomiskt och politiskt kaos i landet, i kombination med hatretorik och våldsdåd mot migranter. Men det var också en konsekvens av att det blivit så svårt för migranter att ta sig över till Europa från Libyen.

När styret började svaja i Tunisien, gav sig många migranter som fastnat i Libyen över dit. För första gången på många år, gick Tunisien om Libyen som främsta avfärdsland för migranter till Europa. Samtidigt har gamla, livsfarliga rutter från Västafrika till Kanarieöarna, börjat trafikeras igen. Inte sedan 2006 har så många migranter anlänt den vägen till de spanska öarna.

Nötkrämen sipprar ut längs med kanterna. Det råder idag en bred politisk konsensus

inom EU, om att externalisering och stärkta gränser är den rätta vägen att gå. Efter åtta år av vändor och kraschade förhandlingar, röstade Europaparlamentet så i våras igenom EU:s nya migrationspakt. Utöver att stoppa människor i öknen och på havet, så mejslas där ut ett tredje och sista steg i den europeiska migrationspolitiken: migrantförvar vid EU:s externa gränser och snabbspår för avvisningar av människor från länder där man vanligtvis saknar asylskäl.

MIGRATIONSFORSKAREN Jesper Bjarnesen, på Nordiska Afrikainstitutet, ser det som ännu ett sätt att signalera att fort Europa håller stängt.

– Man tänker väl att det inte är så många som kommer om de vet att de bara hamnar i ett flyktingläger vid gränsen, säger han.

Tron på att den här sortens politik skulle avskräcka migranter och flyktingar från att ta sig till Europa, bygger på idén om ”pull factors” – att människor lockas att ta sig hit irreguljärt, om det är enkelt och de får ett gott liv. Det resonemanget ligger också bakom Europas nedbantade räddningsinsatser på Medelhavet, där över 3 000 migranter drunknade bara förra året. Men inom forskningen är man relativt överens om att migrationens drivkrafter är mer komplexa än så.

– **Även om människor lever som papperslösa under dåliga förhållanden, så tjänar de fortfarande mer på att stanna kvar än att resa hem**, säger Bjarnesen.

Han hänvisar också till den rapport som FN:s utvecklingsorgan UNDP släppte 2019

SOMMAREN 2015. Migranter och flyktingar på väg genom Makedonien (idag Nordmakedonien) mot grekiska gränsen.

STOPPADE. Migranter och flyktingar motas bort vid gränsen mellan dagens Nordmakedonien och Grekland, sommaren 2015.

► –"Scaling fences" – där över 3 000 afrikanska migranter från 43 länder som lyckats ta sig till Europa irreguljärt, intervjuats.

BLAND STAPLAR OCH pajdiagram framträder de människor som jag och Johan har mött längs med migrationsvägarna genom åren, och de myriader av skäl de har haft för att ge sig av: Föräldralösa **Baldé** från Guinea, som slet som ett djur för sin examen, men inte fick jobb eftersom han saknade kontakter. Lam som flydde inbördeskrigets Sydsudan för att bygga en framtid åt sin son. Nigerianska **Dieya** som lovades arbete men såldes som sexslav. **Musa**, som tjänat pengar i diamanterindustrin och satsat allt han ägde på att ta sig till Europa. **Malak** som lämnade diktaturen i Eritrea för att kunna andas.

Människorna som intervjuades i rapporten var väl medvetna om riskerna de utsatte sig för. Ändå hade mindre än en femtedel försökt att ta sig till Europa den "lagliga vägen", via till exempel arbetsvisum, familjeåterförening eller studentutbyten.

Det ansågs helt enkelt inte möjligt.

För att människor ska sluta riskera sina liv för en bättre framtid, är forskarkåren i stället relativt överens om att det behöver bli lättare, snarare än svårare, att ta sig till Europa. Lagliga alternativ – helt enkelt. Även de europeiska ledarna är medvetna om det. Utfästelser om att skapa lagliga vägar in i EU har funnits med i så gott som alla migrationspolitiska diskussioner de senaste åren. Migrationskommissionär **Ylva Johansson** pratade om det när vi intervjuade henne för fyra år sedan.

Mycket lite har hänt.

– Det finns en väldigt stark enighet om fler och starkare gränskontroller, men för lagliga vägar finns helt enkelt för liten politisk vilja, konstaterar Jesper Bjarnesen.

Han forskade på migration och migrationsbekämpning i Senegal redan 2008. Han har sett migrationsflödena öka, därefter minska, för att sedan öka igen. Han har sett vägar förändras, sett kexet pressas ihop.

– Vi kommer nog att ha det här samtalet om fem år också. ■■■

Hård kritik mot EU:s nya migrationspakt

I mitten av maj antogs EU:s migrationspakt. Den innebär att reglerna för asyl ska bli mer enhetliga i EU, men pakten har också stött på hård kritik.

Madelaine Seidlitz, människorättsjurist på Amnesty, säger att fokuset flyttats från människor i behov av skydd, till att stänga dem ute.

– Ett stort fokus i pakten ligger på utökade kontroller, inläsning och snabbprocesser för asylbedömning, avtal med tredje land som Turkiet, Libyen och Tunisien för att hindra människor att ta sig vidare till EU. Det leder sammantaget till en process som riskerar att inte bli rättssäker.

► **Vad är problemet med avtalen med tredje land?**

– Förutom att EU-avtalen kostar mycket pengar, så måste grundförutsättningen vara att det tredje landet är en rättsstat och har en rättssäkerhet för de människor som ska tvingas stanna, eller hindras från att ta sig vidare. Så är det inte idag. Vi anser inte att EU ska samarbeta med exempelvis Libyen eller Tunisien, för att ta två exempel.

► **Det finns en oro både från politiken och i opinionen i många EU-länder för att det kommer för många skyddsökande till Europa. Vad tänker du om det?**

– För det första är det så att asylrätten finns oavsett om det kommer många människor eller inte. Sen är det rent faktiskt så att det finns 11,4 miljoner människor på flykt i världen. Det är bara en bråkdel av människor på flykt som tar sig till Europa, majoriteten är internflyktingar eller flyktingar i grannländerna.

► **Vad blir konsekvenserna av**

FOTO: AXEL ÖBERG

Madelaine Seidlitz, människorättsjurist på Amnesty, har följt hur både kontrollsystemen och språkbruket förändrats inom asylpolitiken sedan 90-talet.

förändringarna med pakten?

– I värsta fall är det spiken i kistan för asylrätten i EU. Under lång tid har EU infört så många olika hinder för människor att ta sig till Europa, att själva systemet i stället motar människor på flykt in i människor-

smugglarens händer. Det är därför vi kräver säkra och legala vägar till Europa. Människor på flykt har en folkrättslig rätt att söka asyl, men rättigheten måste ju också finnas i praktiken och inte bara i teorin. ■■■

IRA MALLIK

EU:S MIGRATIONS- OCH ASYLPAKT

- Gemensamt förfarande i hela EU för att bevilja och dra tillbaka internationellt skydd.
- Snabbare granskning av asylansökningar vid EU:s yttre gränser, och fler återvändanden för de som får avslag.
- Nya system för ökade kontroller av personer som reser in i EU på irreguljärt sätt.

- EU-länder som inte vill ta emot asylsökande kan betala sig fria genom ekonomiskt bidrag.
- Gemensam respons och ansvar från medlemsländerna vid krisituationer.
- EU-länder kommer på frivillig grund kunna erbjuda sig att ta emot flyktingar från tredjeländer som erkänts av FN:s flyktingorgan UNHCR.

FLYKTINGKRISEN PÅ MEDELHAVET

Livräddaren som blev rättsprocessens fånge

Det har gått sex år och tiden i ovisshet fortsätter att ticka för **Seán Binder**. Han riskerar 20 års fängelse i Grekland efter att ha hjälpt flyktingar på Medelhavet, och det kan dröja 15 år innan rättegången ens börjar.

TEXT: CHARLIE OLOFSSON

Det var bilderna på människor i överfulla gummibåtar, och det faktum att så många dog på vägen, som fick irländska **Seán Binder** att resa till den grekiska ön Lesbos som volontär 2017. I nästan ett år arbetade han för frivilligorganisationen Emergency Response Centre International. De svarade på nödrop från båtarna på väg från den turkiska kusten och hjälpte migranter att ta sig säkert in till land. Ungefär samtidigt började Grekland sätta in rättsliga åtgärder mot de humanitära insatserna vid Medelhavet.

Séan Binder greps vid ett tillfälle men släpptes, och fortsatte med räddningsarbetet tills han greps igen år 2018. Sedan dess är han fast i en utdragen rättsprocess tillsammans med 23 andra volontärer, anklagad för

människosmuggling. Själv menar han att han bara har gjort sin plikt.

– Jag åkte till Lesbos eftersom jag kände att det var min skyldighet som EU-medborgare. Det som händer på Medelhavet händer i mitt och alla andra EU-medborgares namn, säger han.

HAN ÄR I STOCKHOLM för att föreläsa om den pågående rättsprocessen mot honom. Det är årets första riktiga vårdag och det hörs glada rop från lekplatsen i närheten. Kontrasten är stor när Seán Binder berättar om tiden i grekiskt fängelse.

Efter att han gripits satt han häktad i 106 dagar. Ovissheten var värst.

Det är snart sex år sen han åtalades. Skulle han fällas riskerar han ett fängelsestraff på 20 år.

– Jag kan vara över 60 när jag kommer ut, säger Binder.

Han försöker hålla fast i övertygelsen om att han kommer frias. För några veckor sen nåddes han av nyheten om att besättningen på räddningsfartyget Iuventa nyligen friats från alla anklagelser i en liknande rättsprocess. Det väckte hopp. ➤

+ IUVENTA-RÄTTEGÅNGEN

2017 BESLAGTOGS RÄDDNINGSFARTYGET Iuventa av italienska myndigheter. Utredningen pågick under fem år innan tio personer åtalades för att ha "understött illegal immigration". De åtalades tillhörde flera olika organisationer och räddningsfartyg: tyska Jugend Rettet, Läkare utan gränser och Rädda barnen. Den 19 april friades de efter två år av rättegång. Domen ses som principiellt viktig.

FRI MEN OFRI. Rättsprocessen mot 30-åriga Séan Binder har snart pågått i sex år, vilket begränsar hans liv.

FOTO: MAJA BRAND

LÅNG VÄNTAN. Rättsprocessen för Séan Binder och de andra volontärerna har varit lång och snårig. Men de har också fått stöd från andra aktivister och människorättsorganisationer.

FOTON: ANNA BENEDICTSSON

PRÖVAD. I januari 2023 hölls den andra rättegången vid domstolen i Mytilini på Lesbos.

ITALIENSK LAG

2022 infördes en ny lag i Italien som innebär att ett fartyg endast får rädda människor från en båt i taget. Det måste sedan återvända till en hamn som myndigheterna anvisar, ofta på långt avstånd. Andra migranter i sjönöd får inte räddas på vägen. Sedan de nya reglerna infördes har flera räddningsorganisationer tilldelats böter och fått sina båtar kvarhållna.

– Att hjälpa människor i sjönöd är inte ett brott utan tvärtom en skyldighet enligt internationella sjöregler. Vi har alltså inte bara en moralisk plikt att rädda människor i nöd på Medelhavet utan även en juridisk plikt, säger han.

Parallellt med rättsprocessen mot honom har han utbildat sig till jurist. Det har ibland varit svårt att behålla motivationen under studierna, berättar han. Hur tar man sats mot en framtid som man inte har kontroll över?

Förhoppningen är att rättegången ska hållas nästa år, men det kan dröja betydligt längre. I värsta fall skulle processen kunna dra ut på tiden ända till år 2038.

FRÅN BÖRJAN STOD volontärerna från Emergency Response Centre International åtalade för en rad olika brott, men de mindre allvarliga brotten lyftes ut i en rättegång förra året. De grekiska volontärerna friades, och efter ytterligare fördröjningar avskrevs åtalet mot de internationella volontärerna.

Seán Binder är besviken över att de olika åtalspunkterna har delats upp i två rättegångar. Den första rättegången förhalades i flera år, och nu är han orolig att även åtalet som rör människosmuggling ska dra ut på tiden.

– Väntan är det värsta med hela den här processen. Ibland känns det som att tiden springer ifrån mig. Jag har fyllt 30 nu. Vissa av mina vänner har fått barn. Folk köper hus.

Jag är inte alls där, säger han.

Rättsprocessen sätter käppar i hjulen. Det har till exempel varit osäkert om han kan jobba som jurist på grund av åtalet. Efter en särskild prövning fick han nyligen grönt ljus, och en tjänst som försvarsadvokat, men saken ska prövas en gång till.

– Jag hoppas att den prövningen också landar i att jag kan arbeta.

DE FRIVILLIGA räddningsinsatserna på Medelhavet kritiserar ofta för att spela människosmugglare i händerna eller för att de lockar fler att våga den riskfyllda resan.

– Det kan låta logiskt men det finns inga belägg för det sambandet. Människor flyr över havet eftersom de måste ta sig in i Europa för att kunna söka asyl, och det finns inga lagliga vägar. De drunknar på grund av den förda politiken. Inte på grund av räddningsinsatserna, säger Seán Binder.

ASYLRÄTTSRÖRELSEN I EUROPA kämpar i motvind, tillägger han och konstaterar att flera migrationskritiska partier ser ut att stärkas i EU-valet. Den berättelse om världen som beskriver migration som ett hot har vunnit mark på bekostnad av humanitära principer, både i politiken och i opinionen.

– Vi pratar ofta om att vi måste ligga på för att förändra lagstiftningen, men jag tror inte att det är rätt ände att börja arbeta i nu, säger han.

Det hjälper inte längre att vända sig till politikerna när hela värdegrunden har förskjutits, menar han.

– Vi måste prata med människor i vår omgivning, vi måste lyssna på deras oro och samtidigt bemöta deras åsikter. Vi måste visa att migrationen faktiskt bidrar positivt till samhället och att rätten att söka asyl är värd att försvara, säger Seán Binder. ■■■

FOTO: AMNESTYRAPPORT

Familjer i hemlandet hotas eller pressas om deras barn deltar i demokratiprotester.

Övervakade studenter

KINA 900 000 kinesiska studenter studerar utomlands. Det är sedan tidigare känt att de övervakas i utlandet, och att öppen regimkritik kan leda till repressalier. I Amnesty-rapporten "On my campus, I am afraid" vittnar studenterna om förföljelserna från den kinesiska staten. Bara timmar efter att "Rowan" deltog i en samling till minne av massakern i på Himmelska fridens torg blev hennes far i hemlandet kontaktad och hotad av den kinesiska säkerhetspolisen. Med rapporten om hur studenternas friheter begränsas även på distans vill Amnesty bredda internationell kunskap om hur Kinas bevakning fungerar. ||||

8

långa år har gått sedan svensk-iranske läkaren **Ahmadreza Djalali** greps i Iran. Han är dömd till döden för "korruption på jorden", hotet om avrättning är överhängande.

FOTO: AMNESTY

FOTO: RPVAT/AMNESTY

Farliga foton

SAUDIARABIEN Den 9 januari i år dömdes 29-åriga **Manahel al-Otaibi** till elva års fängelse i en hemlig rättegång i Saudiarabien. Hennes brott är att ha postat bilder på sig själv där hon inte bär heltäckande klädsel. Amnesty kräver att hon frisläpps. ||||

Netiporn Sanesangkhom begravdes i Bangkok den 19 maj. Fingertecknet är symbolen från de stora protesterna 2020 som dominerades av ungdomar, och lånat från filmen Hungerspelet.

Ung aktivist död

Den 14 maj avled den 28-åriga demokratiaktivisten **Netiporn "Bung" Sanesangkhom** på ett fängelsesjukhus i Bangkok. Hon fick hjärtstopp efter en 110 dagar lång hungerstrejk. Hon satt fängslad för majestätsbrott, som hon anses ha begått genom att göra enkätintervjuer om trafikstörningar vid kungliga korteger.

Sanesangkhom var en av ledarna för gruppen Thaluwang, "Krossa palatset". Hennes krav under hungerstrejken var ett reformerat rättssystem och frisläppande av häktade aktivister.

Amnesty International som kampanjat för frisläppande av Netiporn Sanesangkhom beklagar i ett längre uttalande hennes död.

– Den här tragiska händelsen borde vara ett uppvaknande för thailändska myndigheter, sa Amnestys Thailandschef **Piytan Kotsan**.

Amnesty kräver att fängslade demokratiaktivister i landet frigges, samt att de långa häktetiderna i väntan på ett eventuellt åtal avskaffas. I samband med Netiporn Sanesangkoms hölls en protest i Bangkok.

IRA MALLIK

Åtal mot prisad pjäs

RYSSLAND Den ryska teaterregissören **Zhenya Berkovich** och manusförfattaren **Svetlana Petriychuk** har ställts inför rätta, anklagade för att "rättfärdiga terrorism". Pjäsen de satt upp, "Finist, den modiga falken", beskrivs som en saga och fick 2019 ett av Rysslands finaste teaterpris av det ryska kulturministeriet. De båda kvinnorna har hållits häktade i ett år, och riskerar upp till sju års fängelse. ||||

Först prisade för pjäsen om en kvinna som radikaliserades, sedan åtalade.

FOTO: IVAN VODOPIANOV/SIPAUSA/TT

FOTO: WISSARUT WEERASOPON/ZUMA PRESS/TT

”Det här är en seger”

Reportrar utan gränser om att Wikileaksgrundaren Julian Assange fått rätt att överklaga utlämningen till USA. **Julian Assange** riskerar 175 års fängelse för spridande av hemligstämplad information, bland annat publicerade Wikileaks bilder från en amerikansk helikopterattack mot civila i Irak. ||||

Saudiarabien leder CSW

USA Sedan slutet av mars är Saudiarabien nytt ordförandeland i FN:s kvinno-kommission, CSW. Kommissionen bevakar bland annat hur jämställdhet och rättigheter efterlevs i medlemsstaterna och det årliga toppmötet för att främja jämställdhet. 2022 utslöts Iran ur CSW. ||||

Nej till fakta

INDONESIEN Parlamentet i Jakarta vill förbjuda undersökande journalistik och hbtq-innehåll. Indonesiens Pressråd har kritiserat den föreslagna lagändringen och motsätter sig censur. Landet är världens tredje folkrikaste demokrati, men situationen för aktivister och demokratiförsvare kritiserats av människorättsorganisationer. ||||

VÄGBLOCKAD. Den 29 augusti 2022 blockerade en grupp aktivister från Återställ Våtmarker E4:an norr om Stockholm. Trafikköerna blev milslånga och en ambulans blev försenad, vilket ledde till kritik.

Friande och fällande domar avlöser varandra när klimatomdemonstranter som blockerar vägar åtalas för sabotagebrott. Juridiska experter är starkt kritiska till hur sabotagelagen från 1940-talet används. Domstolarna saknar vägledning. Efter den senaste hovrättsdomen vänds nu blickarna mot Högsta domstolen.

TEXT: ANNA DAHLQVIST

OLYDIGA ELLER SABOTÖRER?

P

”Planka här (på egen risk)” står det på skylten som klimatdemonstranterna i Återställ Våtmarker har satt upp framför spärrarna på Liljeholmens tunnelbanestation i Stockholm. **Frida Sundblad** står på insidan. För att hindra spärrarna från att stängas håller hon en bit papp mot fotocellerna. En ordningsvakt säger lugnt att han kommer att behöva flytta på henne, men innan det händer är hon redan på väg till nästa station.

– Det är tråkigt om man blir stoppad direkt, säger Frida Sundblad.

Hon har åkt från hemmet i Fengersfors i Dalsland för att delta i flera dagars aktioner för gratis kollektivtrafik. Under dagen har hon laddat med ett träningspass och en tupplur. Nu är hon redo, peppad och med ett stort leende riktat till de jäktade pendlarna.

Jämfört med de vägblockader hon har deltagit i tidigare är risken att bli gripen liten. Men det är egentligen inget hon tänker på, trots att hon har dömts för ohörksamhet mot ordningsmakten och brott mot ordningslagen efter andra aktioner. För henne är det ett nödvändigt ont.

– **Vad kommer jag att tänka när jag är 80 år om jag inte ens har försökt?** Jag känner mig djupt moraliskt rotad i att jag måste göra allt jag kan för att påskynda den omställning som krävs.

FÖR OHÖRSAMHET UTDÖMS oftast böter. Det är den mest väntade brottsrubriceringen och påföljden för den som ägnar sig åt fredlig civil olydnad. Men Frida Sundblad är också åtalad, misstänkt för det betydligt mer allvarliga brottet sabotage, efter en kli-

ÅTALAD. Klimataktivisten Frida Sundblad är åtalad för sabotage med fängelse på straffskalan. Overkligt och osant, säger hon.

matdemonstration den 19 september 2023 då hon och tio andra aktivister blockerade en motorväg vid Stockholms universitet. Rättegång väntar i september.

– Sabotage tolkar jag som att man spränger broar, inte blockerar en väg. Men det verkar så godtyckligt, ena dagen blir man gripen och andra dagen händer ingenting, säger hon och rycker lätt på axlarna.

Hon beskriver det som ”overkligt och osant”, att hon skulle ha utfört sabotage.

Konsekvenserna av en fällande dom, och i värsta fall ett fängelsestraff, kan bli stora.

– Kan jag få ett jobb med sabotage i brottsregistret? Hur skulle det påverka mitt boende? Men det värsta är om jag inte kan fortsätta med min aktivism för att jag sitter inlåst.

UNDER 2022 KOM DE första åtalen för sabotage i samband med klimataktioner. I de flesta fall handlar det om aktivister

”Vad kommer jag att tänka när jag är 80 år om jag inte ens har försökt?”

”Att sabotagebrottet används när man blockerar en väg under en halvtimme är en överreaktion.”

PRÖVNING.
Justitierådet
Thomas Bull vill
se en prövning
av sabotagedo-
marna i Högsta
domstolen.

från Återställ Våtmarker eller Extinction Rebellion, också det en klimatrörelse som använder sig av fredlig civil olydnad. Enligt en granskning från Dagens Arena i augusti 2023 hade då 25 klimataktivisterna dömts för sabotage sedan 2022. Det är en utveckling som har kritiserats av flera juridiska experter. Amnesty International, Civil Rights Defenders och Greenpeace har varnat för att grundlagsskyddade rättigheter står på spel när praxis ändras ”till synes utan en gedigen rättslig analys”.

– Som jag ser det är det en oväntad utveckling och en inskränkning av demonstrationsfriheten, säger **Thomas Bull**, justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen och expert på juridiken kring demonstrationsfriheten.

Sabotage faller under allmänfarliga brott, i likhet med till exempel mordbrand, och kan ge upp till fyra års fängelse. Men några fängelsestraff har det inte blivit, däremot villkorliga domar, skyddstillsyn och böter.

– Att sabotagebrottet används när man blockerar en väg under en halvtimme är en överreaktion, säger Thomas Bull.

Fram till 2022 har sabotagebrottet varit aktuellt i en handfull hovrättsdomar. Ingen av dem har haft med demonstrationer att göra. I ett fall från 2006 handlade det om en man som placerat ut bombattrapper vid en oljehamn och i ett exempel från 1958 om trädfällning över en elledning som hämnd för avstängd el.

ANNA-SARA LIND, professor i offentlig rätt vid Uppsala universitet, tycker att det som nu sker är ”mycket bekymmersamt” och betonar betydelsen av att bestämmelsen om sabotage kom till på 1940-talet.

– Jag tycker att det är ett rättsstatsproblem att man inte ser kontexten. Om man sätter sig in i förarbetena framgår det att sabotagebrottet är tänkt att tillämpas restriktivt, säger hon.

Förutsättningen var andra världskriget. Hotet handlade om sprängda järnvägar och broar eller kapade elledningar. Lind och Bull är eniga.

Men rättsväsendet tvekar. Stötstenen är hur man ska tolka den här formuleringen: ”(...) allvarligt stör eller hindrar den allmänna samfärdseln (...)”. Är det vad som händer då demonstranter blockerar trafiken? Det har prövats i hovrätten flera gånger sedan 2022, med både fällande och friande domar för sabotage som följd.

ETT PAR DAGAR innan Frida Sundblad ger sig ut i Stockholms tunnelbana kommer ännu en hovrättsdom. Det handlar om en av de mer uppmärksammade händelserna, då Återställ Våtmarker i augusti 2022 genomförde en blockad på E4:an i Stockholm, med milslånga köer som följd. **Ebba Klemedtsson** från Örebro limmade fast sig i vägbanan. Nu är hon en av de tolv åtalade som alla frias från anklagelser om sabotage.

– När åtalet kom var det en chock att det skulle handla om sabotage. Men nu efter friande dom känner jag glädje, säger hon.

Hon berättar att hon läste domen under lunchpausen på förskolan där hon är

vikarie. Åklagaren yrkade på fängelse, men hovrätten ansåg inte att blockaden var en tillräckligt allvarlig störning.

– Jag är beredd på fängelse. Det som skrämmer mig är att folk inte längre ska våga demonstrera alls när rättsläget är så osäkert.

Ebba Klemedtsson säger att hon inte ser något annat alternativ än civil olydnad för att få andra att inse klimatkrisens allvar och agera därefter. ”Fredlig civil olydnad”, poängterar hon. Hon har gått från ett fast jobb till vikariat eftersom det är svårt att kombinera en anställning med gripanden och häktningar.

– Jag satt häktad i en månad efter aktionen i augusti 2022 och då räckte inte semestern jag hade tagit ut, säger hon.

Men det var inte det värsta med den där månaden i häktet. På grund av platsbrist hamnade Ebba Klemedtsson på en avdelning med restriktioner.

– Så jag fick sitta ensam i cellen trots att jag inte hade de restriktionerna. Ensamheten tärde mentalt. Jag läste böcker och skrev brev för att få tiden att gå.

DEMONSTRATIONSFRIHETEN ÄR grundlagsskyddad. ”Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning (...)” står det i regeringsformens första kapitel. I nästa kapitel redogörs för de så kallade opinionsfriheterna, som yttrandefrihet och demonstrationsfrihet. Rätten att demonstrera gäller även utan tillstånd. Sedan 1940-talet har skyddet för demonstrationsfriheten stärkts, både genom 1974 års regeringsform och Europakonventionen om mänskliga rät-

tigheter som blev svensk lag 1995.

– Men den är inte obegränsad. Hot mot säkerhet, ordning och trafik kan utgöra grund för att ingripa. Det krävs dock starka skäl. Att samhällsordningen störs – på ett eller annat sätt – är en oundviklig del av demonstrationsfriheten, säger Anna-Sara Lind.

– Yttrande- och demonstrationsfrihet skaver ganska ofta och så måste det få vara. Det är grunden för vårt demokratiska samhälle.

Men kan man inte tolka vägblockader som just allvarligt störande av allmänna samfärdseln och därmed sabotage?

– I så fall har man kanske fler allvarliga störningar än vad man tänker på, till exempel när idrottsfans tågar på vägar inför en match och bromsar upp trafiken, säger Anna-Sara Lind.

Så varför dök sabotagebrottet upp 2022, det som så sällan tillämpats innan dess? Det kan varken Anna-Sara Lind eller Thomas Bull svara på. I hovrättens senaste dom från

FOTO. MIKAEL WALLERSTEDT

BEKYMRADE.
Anna-Sara Lind
professor i of-
fentlig rätt vid
Uppsala universi-
tet, tycker att det
som nu sker är
”mycket bekym-
mersamt”.

KRITIK MOT SVERIGE

I FN-RAPPORTEN *State repression of environmental protest and civil disobedience: a major threat to human rights and democracy*, (februari 2024) kritiserades flera europeiska länder för hur hårdare straff kring-skrar rätten till fredliga protester och civil olydnad. Sverige kritiserades för åtalerna om sabotage, samt för att ha tvingat klimataktivisterna från andra länder att lämna landet. I Amnesty Internationals årsrapport för 2023 uppmärksammas att demonstrationsfriheten i Sverige sätts på prov när klimataktivisterna ställs inför oproportionerligt hårda brottsanklagelser.

”Vi slutar för att vi har vunnit. Vi har folkbildat om våtmarkerna och alla partier har sagt att de står bakom en återställning.”

Pontus Bergendahl, Återställ Våtmarker

den 12 april 2024, då Ebba Klemedtsson och de andra friades från sabotage, noteras att brottsrubriceringen ”(...) inte förefaller ha åberopats tidigare i samband med demonstrationer”. Åklagaren i fallet, **Marina Ivic**, förklarar det med att blockader av motorvägar är ett nytt inslag i Sverige.

– Vad jag vet har det inte funnits anledning att använda sabotagebestämmelsen tidigare. En liten gata inne i stan omfattas inte. I det här fallet med E4:an i Stockholm anser jag att det handlar om en tillräckligt allvarlig störning, säger Marina Ivic.

Men domstolarna efterfrågar vägledning om hur formuleringen om ”allvarlig störning” i sabotagebrottet ska tolkas. När är det tillräckligt allvarligt? Frågan ställs både i den friande hovrättsdomen och i den fällande domen från tingsrätten. **Maria Gylder**, senior åklagare på Åklagarmyndigheten, konstaterar att det finns anledning att utreda gränsdragningen i högre instans.

– Det framstår som särskilt tydligt efter den här senaste domen. Om praxis börjar spreta, att det döms olika, då kan det behövas ett klargörande från Högsta domstolen, säger hon.

VÄGBLOCKADEN PÅ E4:an i Stockholm den 29 augusti 2022 pågick tjugo minuter i fyra körfält och ytterligare trettio minuter i två körfält. I hovrättsdomen lyfts frågan om hur lång tid som krävs för en allvarlig störning; ”(...) tio, tjugo eller fyrtio minuter eller väsentligt längre än så?”

– Det är olyckligt att enskilda som ska delta i en demonstration inte vet vad som gäller. Får de sitta i tio eller trettio minuter? En prövning i HD är rimligt, säger Thomas Bull.

Det har gjorts försök med överklaganden av sabotagedomar till Högsta domstolen tidigare, men HD har nekat prövning. Kammaråklagare Marina Ivic sällar sig till dem som vill se innebörden av ”allvarlig störning” utredd i Högsta domstolen.

– Det är tydligt att domstolarna efterfrågar prejudikat i den här frågan, säger hon.

VID TUNNELBANESPÄRRARNA i Hornstull har Frida Sundblad hamnat i en lång diskussion med en resenär om hur kollektivtrafiken ska finansieras utan biljettavgifter. Det är ett möte som präglas av nyfikenhet snarare än av den ilska som aktivisterna ofta möter från bilister när de sätter sig på vägar.

– Vi vill folk väl och då är det förstås skönt att inte mötas av buanden och hån.

Många blir arga när ni blockerar vägar, finns det inte en risk att det blir kontraproduktivt?

– Vi sitter på vägar för att tala om hur illa det är med klimatet. Om jag riskerar att gripas, ställas inför rätta, förlora jobbet så signalerar det också hur stort problemet är. Att vi är beredda att ta såna risker får förhoppningsvis folk att tänka till. Det är det

TORV. Återställ våtmarkerna avbryter vägblockaderna och övergår till civil olydnad vid torvtäkter.

viktiga, säger hon innan vi skiljs åt och går mot varsin perrong.

Men så kommer plötsligt ett besked från Återställ Våtmarker. De ska sluta blockera vägar. Det blir en stor nyhet i media och jag ringer upp **Pontus Bergendahl**, en av rörelsens talespersoner.

– Vi slutar för att vi har vunnit. Vi har folkbildat om våtmarkerna och alla partier har sagt att de står bakom en återställning, säger han.

I PRESSMEDDELANDET skriver de att marknadsföringsvärdet för kampanjen är 848 miljoner kronor. En SIFO-undersökning där 75 procent av svenskarna säger att det är viktigt att återställa våtmarker ger stöd för protesternas genomslag. Beslutet har inget med sabotageåtal att göra, säger Pontus Bergendahl.

– Motorvägsblockader är ett legitimt sätt att protestera. Det kan absolut bli aktuellt igen.

Och det betyder inte att de överger den civila olydnaden. Tvärtom.

– Det här är ett bevis på att metoden fungerar. Nu steppar vi upp med fokus på att

återställa våtmarker som har dikats ut, säger Pontus Bergendahl.

Förra sommaren genomförde Återställ Våtmarker aktioner vid torvtäkter, där våtmarker dräneras. De fyllde igen diken som grävts upp och sedan dess är flera av aktivisterna misstänkta för grovt olaga intrång och grov skadegörelse, båda med fängelse i straffskalan.

– Det är fortfarande pågående processer. Däremot har flera sabotageåtal lagts ned efter den friande hovrättsdomen, säger Pontus Bergendahl och berättar att det också gäller ett fall där han själv var misstänkt för sabotage.

Frida Sundblad hoppas nu att även hennes åtal om sabotage läggs ned.

– Men jag har inte hört något om det ännu, säger hon.

Samtidigt kan alla de som vill se en prövning av sabotagebrottet i Högsta domstolen ha blivit bönhörda. Den tionde maj överklagar Riksåklagaren domen i hovrätten där Ebba Klemedtsson och de elva andra aktivisterna friades. Det behövs ett klargörande, konstaterar även RÅ, som vill se fällande domar för sabotage. Om Högsta domstolen väljer att ta upp fallet och ge den vägledning som efterfrågas återstår att se. ■■■

Skyar på soligt årsmöte

Solen sken utanför Folkets hus i Stockholmsförorten Hallunda under helgen 4-5 maj, men när året sammanfattades var bilden mörk; krig och konflikter, klimatkris och ett ökat hot mot det demokratiska samhället runtom i världen.

– Det finns nog inget viktigare årsmöte än det här årets. Vi behövs mer än någonsin, sade avgående ordförande **Parul Sharma** när hon inledde mötet.

Ett kort globalt svep gav en bild av några av de stora frågorna som Amnesty International har agerat i under 2023. Hösten präglades av kriget i Gaza och Hamas attack mot Israel, där Amnesty påtalat krigsbrott, agerat för vapenvila och protesterat mot att humanitär hjälp förhindras att nå fram till civila.

ÅRET HANDLADE ÄVEN om de människorättsbrott som begicks i samband med protesterna efter **Jina Masha Aminis** död i Iran och det arbetet som fortsätter.

– Vi har gång på gång kunnat visa hur regimen använder sig av sexuellt våld och tortyr mot de som protesterar. Vi ser också en ökad användning av dödsstraffet, säger **Anna Johansson**.

Men svenska Amnesty har problem. Intäkterna minskade under 2023 med 14 miljoner under 2023. Och trots en omorganisation under 2023, i syfte att minska utgifterna, gick den svenska sek-

tionen back med 5,5 miljoner kronor. Färre givare, färre medlemmar och minskade snittgävor angavs som den främsta orsaken.

Antalet medlemmar fortsätter också att falla. Amnesty fortsatte att förlora medlemmar, från 80 220 till 78 483 under 2023. Men tappet, som pågått under flera år, minskade förra året. Positivt är att antalet nya medlemmar ökade också, från 3 777 till 5 533.

– För att bli starkare behöver vi ha fulla rum på våra årsmöten, fler medlemmar, fler aktivister, sa avgående ordförande **Parul Sharma**.

Under lördagen var 112 röstberättigade medlemmar på plats i Hallunda, vilket var färre än tidigare år. 2023 var 128 röstande på plats vid årsmötet.

NÄR DET BLEV omröstning om motionerna blev debatten ändå livlig. Förslag om att hålla årsmöte vartannat år omvandlades efter viss diskussion till bifall om att utreda möjligheten till årsmöte vartannat år. Ungdomsrådets motion om gratis medlemskap för alla under 20 år vann med 56 röster mot 32. Styrelsens förslag om att först utreda frågan förlorade. Mest diskussion blev det inför motionen om ett ändrat ställningstagande från Amnesty Sverige om sexarbete.

Förslaget om att ”stötta den nordiska modellen gällande prostitution” röstades igenom med de mycket jämna siffrorna 44 mot 41. Amnestys styrelse hade yrkat på avslag då beslutet om policyn 2015 byggde på en omfattande process, samt att det inte finns något stöd för en ändring av policyn i inom Amnesty på global nivå.

Christine Gandal, som låg bakom motionen, höll inte med.

– Vi måste vara progressiva och stå upp för de mest utsatta, även om det är svårt att få igenom, sade hon under debatten.

Styrelsen får nu i uppdrag att verka för en kriminalisering av sexköp i Amnestys globala policy, i linje med den svenska

LÄMNAR ÖVER. "Vemodigt", sa **Parul Sharma** när hon avgick som ordförande.

”För att bli starkare behöver vi ha fulla rum på våra årsmöten, fler medlemmar, fler aktivister.”

INTENSIVT. 112 röstberättigade medlemmar var på plats i Hallunda under lördagen för ett späckat program.

lagen. Amnesty Internationals policy ”Staters skyldigheter att respektera, skydda och uppfylla de mänskliga rättigheterna för personer som säljer sex” som antogs 2015, ledde närmare 2 000 medlemsavhopp i svenska Amnesty. Det jämna resultatet i omröstningen visar att det fortfarande är en omstridd fråga.

ENLIGT SVENSKA Amnestys generalsekretäre Anna Johansson finns det inte en enda sektion globalt som kan förväntas stötta den ändring som Amnesty Sverige nu ska driva.

– Då måste man fråga sig hur viktigt

det är med symbolpolitik, men också hur det påverkar vår trovärdighet efter åtta års arbete utifrån policyn, då vi byggt allianser med andra rättighetsbaserade organisationer, sade hon.

Samtidigt poängterade hon att beslutet på årsmötet är ett tecken på en levande demokrati inom Amnesty. Hon fick medhåll av avgående ordförande Parul Sharma.

– Vi visar att vi har en dynamisk, demokratisk process med aktiva medlemmar. Sen kan det vara så att vi från styrelsen inte varit tydliga med att det finns en obefintlig chans att det här får gehör i den globala rörelsen, sade Parul Sharma. ■■■

För en fyllig bevakning av årsmötet se: www.amnesty.se och sök på ÅRSMÖTE2024

Anna Johansson intervjuar Grazia Careccia.

RAPPORT FRÅN ISRAEL OCH PALESTINA

KRIGET I GAZA togs också upp när **Grazia Careccia**, biträdande regionchef för Amnesty i Mellanöstern och Nordafrika fanns med på länk från Israel. Hon berättade om de enorma utmaningar Amnestyteamet i regionen står inför i arbetet med att dokumentera krigsbrott. Arbetet kräver stor noggrannhet, inte minst då mängden propaganda och desinformation är stor.

– Men vi överger aldrig respekten för att vara korrekta och verifie-

rar själva alla uppgifter innan vi går ut med egna uttalanden, berättade hon.

På en publikfråga om det pågår ett folkmord i Gaza svarade Careccia att Amnesty International inte är en domstol, men att hon och hennes team samlar in information som kan ha bäring på frågan om folkmord.

– Vi hoppas kunna publicera material om det inom några månader. ||||

”Kampen mot Meta är som när en myra slåss mot en elefant, men det är en kamp vi kan vinna.”

Aktivisterna **Maung Sawyeddollah** är också en av dem som driver rättsliga åtgärder mot Meta (Facebook) för deras roll i den etniska rensningen av rohingyerna i Myanmar. Han intervjuades på länk från flyktinglägret Cox Bazar i Bangladesh där närmare en miljon rohingyer befinner sig efter att ha fördrivits från Myanmar.

Safa Turhan tror att lokalföreningarna kan dra nya medlemmar.

LOKALFÖRENINGAR TAR FORM

TANKEN MED DE NYA lokalföreningarna, som ska ersätta distrikten, är att Amnesty ska bli mer synliga lokalt och engagera fler medlemmar. Nu pågår arbetet med att utforma ramar för lokalföreningarna. Lund, södra Halland och Göteborg är först med att testa formen. Lokalföreningarna kan komma att få ett större mandat att själva bestämma hur bidragen från Amnestysektionen ska användas, och hur insamlade pengar ska användas.

– Jag tror att vi kommer att växa genom samverkan med andra. För oss skulle det betyda mycket att kunna använda de pengar vi samlar in genom second-handbutiken vi driver i Halmstad till att till exempel stötta den lokala Palestinagruppen och Halmstad Pride, sade Safa Turhan aktiv i södra Halland. ||||

Årets yngsta deltagare?

GLOBAL RÄTTVISA

UNDER HELGEN HÖLLS både seminarium och workshop om Amnesty på global nivå och ”Lumen-projektet”, som bland annat handlar om hur resurser ska fördelas inom den globala rörelsen och hur organisationen ska styras.

– Förutsättningarna i de olika länderna är väldigt ojämlika. Amnesty vill vara EN rörelse, men villkoren för vår existens ser väldigt olika ut. Detta är grunden för vad den här processen handlar om. Hur ska vi förändra det? sa generalsekreterare Anna Johansson.

Det innebär att resurser kommer att omfördelas inom den globala organisationen. De 13 länder, dit Sverige hör, som samlar in mest pengar kommer att behöva bidra mer till Amnesty globalt. I augusti i år kommer Amnestys högsta beslutande organ, Global Assembly, besluta om Lumen och ändrade nivåer i den fördelningsmodell som används. ||||

Deltagarna i workshop testar skyltar.

FOTO: IRA MALLIK

Nyvalda styrelseledamöter tog bilder vid Amnestys fotoautomat.

NYA I STYRELSEN

VALBEREDNINGENS FÖRSLAG till styrelse för Amnesty gick igenom utan ändringar. Flera nya kandidater valdes in eller blev nya ledamöter: Ny ordförande blev Ylva Löwenborg. Tanvir Mansur (tidigare suppleant), Alve Högman, Agnes Hellström, Susanna Sonander (tidigare suppleant) valdes till nya ledamöter. Fatema Vanat och Paulina Nybratt Sandin valdes till suppleanter.

VAD VAR BÄST MED ÅRSMÖTET? Och var det något som gnisslade?

ROULANA KHAZNADAR Malmö

– Det är en fantastisk möjlighet att samlas så här tillsammans. Diskussionen om lokalföreningar var intressant.

Det var bra att känna att vi som ungdomsaktivister kan vara med och påverka, som med motionen som den om gratismedlemskap upp till 20 år. Jag är jättenöjd!

AGNETA TENGDAHL Stockholm

– Bra och välorganiserat, men det är tråkigt att det inte kommer fler till årsmötet. Besluten och omröstningarna är nödvändiga, men mest givande tycker jag är att lyssna på de internationella gästerna som Séan Binder. Det är också viktigt att få veta vad som händer globalt i Amnesty.

HASSAN AL-HASNAWI Stockholm

– Gästtalarna och diskussionerna om motionerna var bäst! Det är bara för mycket som är intressant, och för lite tid. Kanske hade det behövts en workshop om sexarbetsfrågan inför mötet? Det är ett stort beslut att rösta om.

ULF BERG Mölndal

– Det är bra med årsmöten, man får träffa alla och nya medlemmar och människor. Mest intressant är alltid alla gästtalare, vilken utveckling ändå att inbjudna kan medverka digitalt från hela världen! Besluten var väl väntade, men otroligt att höra Séan Binder. Jag har gjort noteringar i mitt block.

SOM EN VALLHUND. Ylva Löwenborg vill att alla ska med - och driva på för beslut, berättar hon.

Hon är ny

Amnestys nya ordförande Ylva Löwenborg brinner för engagemang och demokrati. Hon har haft flera chefsjobb i civilsamhället, men i Amnesty är 56-åringen från Luleå ganska ny. Efter valet var hon glad - och underströk hon - ödmjuk.

Det känns utmanande, engagerande och roligt. Jag känner mig pirrig och sugen på att få landa in i Amnesty och lära av alla engagerade medlemmar.

► **Varför ville du bli ordförande för Amnesty?**

– Jag ser allvarligt på utvecklingen som pågår vad det gäller demokratins utmaningar, det minskande antal demokratier i världen och starka polariserande krafter i samhället. Mänskliga rättigheter har blivit en väldigt starkt politiserad fråga, trots att vi pratar om grundläggande rättigheter utifrån FN-konventionen. Det klimatet är jätteallvarligt. Av de orsakerna ville jag också engagera mig mer. Barnen har flyttat, så jag har tid och utrymme.

► **Hur visste du att uppdraget var ledigt?**

– Jag är ju medlem i Amnesty. Jag tror att jag har varit med två eller tre år, det är inte så länge. Jag är medlem i många olika organisationer och jobbar som regionchef för Rädda barnen Nord och brinner för civilsamhällets plats och utrymme i samhällsutvecklingen.

► **Du är ganska ny i Amnesty. Kan det vara ett problem?**

– Nackdelen är ju såklart att jag inte har en djup förståelse för alla lager i organisationen, eftersom jag till exempel inte har varit aktiv i en lokal grupp. Jag behöver lyssna och lära, men styrelsearbetet är ett teamarbete. Jag hoppas bidra med erfarenheter kopplade till ledning och styrning kring strukturer, kring hur man bygger kultur, inkludering. Den typen av processer har jag ju varit med om i många olika varianter.

► **Du jobbar ju som regionschef för Rädda barnen och organisationerna skiljer**

ordförande

sig en del åt när det kommer till skarpa ställningstaganden. Kan det uppstå en krock mellan dina olika roller där?

– Det är klart att det skulle kunna inträffa om Amnesty tar tydlig ställning i en fråga där Rädda barnen tar ett annat beslut. Jag har diskuterat detta med både valberedningen och med generalsekreterare Anna Johansson. Amnesty har en ganska stark struktur kring frågor som jäv och dubbla lojaliteter som lugnade mig. Det känns också tryggt att Anna som generalsekreterare är talesperson för Amnesty när vi uttalar oss i olika innehållsfrågor.

► **Vad ser du som kärnan i ditt uppdrag?**

– Oavsett vilken styrelse det är så handlar uppdraget om att vara en ledare för styrelsens arbete och att hålla en strategisk nivå, men fortfarande vara grundad i det lokala, i identiteten, i kulturen. Jag är lite av en vallhund, alltså jag vill att alla ska få vara med och bidra med sina perspektiv och erfarenheter. Samtidigt behöver vi ju hålla takt i att ta beslut och i att genomföra.

► **Rent formellt så är det ju så att styrelsen ger sekretariatet uppdrag. Vad innebär det?**

– Ja, så är det alltid i styrelsearbete. Vi behöver skapa ett positivt klimat, där vi får de olika delarna i organisationen att samspela väl. Ta den globala agendan till exempel: Hur kan vi i Sverige jobba för att fortfarande vara en stark organisation med resurser att driva frågor i Sverige, samtidigt som vi bidrar ännu mer till det internationella?

► **Det togs en del överraskande beslut på årsmötet, till exempel i frågan om sexarbete. Vad tänker du om det?**

– Jag är glad att Amnesty är en organisation som välkomnar dialoger och diskussioner, att det finns en öppenhet och engagemang. Denna sakfråga är just ett sådant exempel där jag som ny behöver lära mer, lyssna in, ta del av underlag och kunskap och landa i styrelsen. ■■■

GÄSTTALARE. I nio år satt Marc-Antoine Vumilia fängslad. Amnestys dokumentation av hans fall kom att få betydelse för hans framtid.

”Dödsdomen var en chock”

Marc-Antoine Vumilia var en av de inbjudna gästtalarna. Han berättade om hur han dömdes till döden i Demokratiska republiken Kongo.

Efter nio år i ökända Makalafängelset i Kinsasha lyckades Marc-Antoine Vumilia fly.

– Jag är tacksam att jag inte blev galen. I fängelset försöker de ha sönder dig, de gör allt för att ta ifrån dig människovärdet. De vill att man ska bli ett djur. Det var det allra svåraste, att fortsätta tro på att man har ett värde som människa, säger Marc-Antoine Vumilia.

Flykten från fängelset var dramatisk. Det är knäpptyst i salen medan han berättar. Tiden innanför murarna bär han med sig. ”Alltid”, säger han.

Genom FN:s flyktingorgan UNHCR fick han asyl i Sverige. En viktig hjälp var, enligt Marc-Antoine Vumilia, den dokumentation av fallet som Amnesty International bidrog med. Stödet under fängelsetiden hade också betydelse.

– Tack vare att Amnesty tog sig an mitt fall kunde jag få besök. Det betydde mycket.

Idag arbetar han inom teater, främst med internationella projekt, efter en magisterexamen i teatervetenskap vid Stockholms universitet.

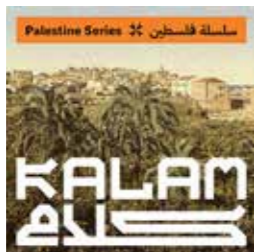
– Jag följer läget i mitt hemland noga, men jag tror inte längre på politikerna. Hoppet om förändring står till civilsamhället, inte minst till de unga som organiserar sig. De som kämpar i Kongo behöver vårt stöd, för att deras röster ska höras, men också för att de ska skyddas. ■■■

snabba tips

DOKUMENTÄR
Det var en gång ett Nordirland
Regi: James Bluemel
SVT-play

1 Vem hade kunnat tro att fem avsnitt om 30 år av blodig och smutsig konflikt på Nordirland skulle vara så omtumlande? Grå farbröder berättar sin väg in i våldspiralen och öppnar dörren till en annan tid. Arkivbilderna skickar tittaren till 70-talets blodiga söndag och Thatchers 80-tal. Farbröderna var fattiga arbetarpojkar som blev IRA eller lojalister, men deras berättelser om våld är spegelbilder av varandra. När de nu ser tillbaka på hatet och våldet, ekar alla världens konflikter i deras funderingar. Såren får skorpa, men läker långsamt.

PODD
Kalam
Edgar Mannheim, Sam Carlshamre
Poddplattformar

2 "Kalam" betyder prat, och här intervjuas forskare, journalister och intellektuella från Mellanöstern om kultur, historia och politik. I centrum står Palestina och de första avsnitten lägger historiens pussel: Från Nakba, bildandet av den israeliska staten till Oslo-avtalet och andra intifadan. Språket för podden är engelska och värden **Edgar Mannheim** (son till SR:s **Cecilia Uddén**) är uppvuxen i Amman.

För den vetgiriga bjuder Kalam på fördjupning och perspektiv.

DOKUMENTÄR
Ett hjärta är alltid rött
Regi: Anders Hellström
Folkets Bio och SVT-play

3 Det är inte bara av rockhistoriska skäl som filmen om Imperiets försök att erövra världen ska ses, den är ett galet titthåll in i 80-talet. Det är svettiga spelningar, bandintriger – och musik som politik. Och tvärtom ibland. Bandets turné till sandinisternas Nicaragua ordnades på initiativ av socialdemokraterna och UD. När **Olof Palme** mördas 1986 är det Imperiet som representerar Sverige på en improviserad presskonferens i landet. Sen åker de vidare till sandinisternas ärkefiende USA för att uppfylla rockstjärnedrömmen. Det är en rolig film där till och med **Joakim Thåström** skrattar.

För de fria orden

Bok: Kniv
Salman Rushdie
Albert Bonniers förlag

2022 utsattes författaren **Salman Rushdie** för en knivattack av en man i publiken under ett scenframträdande i delstaten New York. Det hade då gått mer än 30 år sedan Rushdie fick en fatwa riktad mot sig från Iran för romanen Satansverserna. Kniv är berättelsen om dådet, om skadorna och rehabilitering, ett förlorat öga och kärleken till hustrun **Eliza**. Det är en vass bok. Författaren som tidvis ifrågasatts, som om dödsdomen vore självförvållad, överraskas av värmen som strömmar mot honom när han nu överlevt.

Kniv är en appell för fria tankar, diskussioner och ord. "Vi befinner oss i berättelsernas världskrig – ett krig mellan oförenliga versioner av verkligheten – och vi måste lära oss att utkämpa det", citerar han sitt eget tal för amerikanska PEN. Friheten överlever bara om vi försvarar den.

FOTO: U.S. MILITARY'S CENTRAL COMMAND/AP/TT

26 augusti 2021. Kabuls flygplats Abbey Gate precis innan en självmordsbombare spränger sig och dödar 170 civila afghaner och 13 amerikanska soldater.

BOK
"Det är något genant att vi från svensk sida förefaller ligga i bakkant här"
Sverige efter Afghanistans fall
Thord Eriksson
Atlas förlag

Thord Eriksson är journalist och författare.

FOTO: ÅKE ERICSON

Sveriges förlorade heder

augusti 2021 intog talibanerna Kabul. Scenerna från flygplatsen där människor kämpar för att ta sig in, attackerna från självmordsbombare och kroppar som faller från planen har etsats sig fast.

Journalisten **Thord Eriksson** följer förloppet på den svenska ambassaden, där lokalanställda som **Nawid Karimi** i månader försökt få besked om evakueringsplanen. Varför evakuerar inte Sverige sin personal när andra redan börjat?

I korta kapitel får vi också ta

del av ambassadören **Torkel Stiernlöfs** artiga UD-mejl som givit boken dess titel. Han vill ha besked, hur... eller om... ska afghanerna som riskerar livet för Sverige tas ut?

Det är spänt i Kabul och Nawid cyklar för att hämta flera av svenskarnas pass på utrikesministeriet. Han hör skottlossningen och förstår att talibanerna anlant. När han återvänder är svenskarna tacksamma. Ett par timmar senare är de borta, utan att ta avsked har de lämnat afghanerna kvar och åkt.

Sveket mot afghanerna, som löper som en tråd genom boken, är tungt. Sverige agerade till slut, men riskerna var enorma.

Sveket mot afghanerna, som löper som en tråd genom boken, är tungt.

De dåvarande S-minist-rarna är nöjda. Kvar i Afghanistan eller på flykt finns fortfarande tolkar och annan personal som jobbade åt de svenska ISAF-styrkorna. De får inte längre några svar på sina mejl till Sverige. ||||

30 ÅR SEDAN. En soldat sticker en nejlika i pipan på ett automatvapen. Den 25 april 1974 inleddes "Nejlikerevolutionen" i Portugal när Salazarregimen, en av Europas mest långlivade diktaturer, störtades i en oblodig, socialistisk militärkupp.

FOTO: SVEN-ERIK SJÖBERG/DN/TT

TV-TIPS

På Kunskapskanalen finns dokumentären "Europas glömda diktaturer" där avsnitt 2 handlar om Salazars Portugal.

NEJLIKOR MOT FASCISMEN

DEN 25 APRIL 2024 samlades tiotusentals människor runt om i Portugal för att fira 50-årsdagen ett av landets stoltaste ögonblick; Nejlikerevolutionen och slutet för den fascistiska diktaturen.

Militärparader hölls med gamla fordon, många åskådare bar nejlikor, som under revolutionen sattes i soldaternas gevärspipor. På kvällen hölls samlingar där tusentals människor sjöng "Grândola Vila Morena", sången av **José "Zeca" Afonso** som blev symbolen för revolutionen 1974, då endast fyra människor miste livet.

Det fascistiska samhällsbygget i Portugal, kallat Estado Novo, den nya staten, inleddes med en militärkupp 1926 och från 1932 leddes diktaturen av **António de Oliveira Salazar**. Portugal såg sig som en världsmakt med ett antal kolonier i Afrika och i Asien. Salazar hade skickligt hållit Portugal utanför andra världskriget och när Nato bildades 1949 var det fascistiska Portugal en av medlemsstaterna.

När Salazar dog 1968 tog **Marcelo Caetano** över diktatorsrollen. All opposition slogs brutalt ner och säkerhetspolisen PIDE kontrollerade medborgarna. Redan 1961 hade uppror utbrutit i Angola och Portugal drogs in i kostsamma kolonialkrig också i Guinea-Bissau och Moçambique.

Bland portugisiska officerare i Afrika växte motståndet mot regimen och revolutionen den 25 april 1974 genomfördes av MFA, en militär rörelse dominerad av kapten.

När fascismen störtades efter 48 år var Portugal en underutvecklad del av Europa där runt 30 procent räknades som analfabeter, kvinnors rättigheter var starkt begränsade och pressen utsatt för censur. Enorma egendomar ägdes av jordägare där fattiga lantarbetare arbetade under usla förhållanden.

Störtandet av fascismen hälsades med jubel, politiker i exil kunde återvända och en ny tid kunde ta sin början.

ULF B ANDERSSON

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet.

Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Utbildningsaktivist

 Ahmad Fahim Azimi är en afghansk utbildningsaktivist för organisationen Fekre Behtar. Han greps 17 oktober 2023 av talibanerna i Kabul och anklagades orättfärdigt för att ha hjälpt kvinnliga studenter lämna landet. Han har i fängelset fått utstå tortyr och illabehandling. Den 1 april dömdes han till ett års fängelse.

SKRIV TILL:

Mr. Abdul Haq Wasiq
Director of Intelligence
General Directorate of Intelligence
Chaharahi Zanzaq
Kabul, Afghanistan

Dear Mr. Abdul Haq Wasiq,
I am writing to express my deep concern about the arbitrary arrest and detention of education activist Ahmad Fahim Azimi who works with Fekre Behtar. Ahmad Fahim Azimi's situation represents a clear violation of the rights to freedom of expression and a fair trial.

I urge you to: Immediately and unconditionally release Ahmad Fahim Azimi. And stop the practices of abduction, arbitrary detention, and torture and other ill treatment of people working to defend human rights including those peacefully campaigning for the right to education.
Yours sincerely,

DATUM: Skriv före 9 juli 2024.

Rappare dödsdömd

 I april 2024 dömdes **Toomaj Salehi** till döden av revolutionsdomstolen i Isfahan för "korruption på jorden". Han är rappmusiker och greps första gången 2022 i samband med Kvinna, liv, frihet-protesterna i Iran. I fängelset har han utsatts för misshandel och elchocker och synen på ena ögat har påverkats.

SKRIV TILL:

Head of judiciary
Gholamhossein Mohseni Ejei
c/o Embassy of Iran to the European Union,
Avenue Franklin Roosevelt No. 15,
1050 Bruxelles, Belgium

Dear Mr Gholamhossein Mohseni Ejei,
Rapper, Toomaj Salehi, 33, is at risk of execution after a Revolutionary Court in Esfahan province sentenced him to death in April 2024. His appeal is pending before the Supreme Court.

I call on you to halt any plans to execute Toomaj Salehi, quash his conviction and death sentence, and release him immediately and unconditionally, as he is held solely for the peaceful exercise of his human rights. Pending his release, provide him with adequate healthcare and regular visits with his family and lawyers; protect him from further torture and other ill-treatment. I urge you to immediately establish an official moratorium on executions with a view of abolishing the death penalty.
Yours sincerely,

DATUM: Skriv före den 15 juli 2024.

Kritiserat regeringen

 Den 11 maj stormade säkerhetspolisen advokatsamfundet i Tunis och grep advokaten Sonia Dahmani. Hon anklagas för att ha spridit falska uppgifter under en TV-show och anses ha kritiserat regeringen enligt en ny cyberlagstiftning. Straffet kan bli upp till fem års fängelse. Hon hålls för närvarande i Manouba fängelset i Tunis.

SKRIV TILL:

President of the Republic Kais Saied
Route de la Goulette
Site archéologique de Carthage,
Tunisie
Email: contact@carthage.tn
Twitter: [@TnPresidency](https://twitter.com/TnPresidency)

Your Excellency,
I write to you to express my grave concern over the arbitrary arrest and detention of Tunisian lawyer Sonia Dahmani. I urge you to ensure her the immediate and unconditional release and that the baseless criminal investigation against her is dropped. Moreover, I call on you and your government to cease the targeted arrests of critics for the peaceful exercise of their human rights including the rights to freedom of expression, peaceful assembly and association.

Yours sincerely,

DATUM: Skriv före 11 juli 2024.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på [amnestypress.se](https://www.amnestypress.se) (längst upp i högra hörnet).

Hänt sedan sist

foto: Nathalie Parra Jakupovic.

Manifestation mot visitationszoner (nu kallade säkerhetszoner), Möllevångstorget i Malmö den 24 april.

Den kritiserade nya lagen som låter polisen visitera människor utan konkret misstanke om brott är i kraft sedan 25 april.

Foto. Miriam Bratt.

Manifestation för Ahmadreza Djalali utanför Utrikesdepartementet i Stockholm den 26/4.

Han har nu suttit åtta år i iranskt fängelse och Sverige måste göra allt för att få hem honom till sin familj i Stockholm igen.

PRIDE ENGAGERAR AMNESTYS AKTIVISTER

Hej Ellinor Chamoun, på Amnestys sekretariat i Stockholm! Vad har du för arbetsuppgifter?

Jag jobbar som verksamhetsutvecklare på engagemangsenheten och ansvarar för att skapa förutsättningar och möjligheter för aktivister att engagera sig i de människorättsfrågor som de brinner för. Jag är ofta i kontakt med medlemmar i Stockholm, Uppsala, Mälardalen och Östergötland när Amnesty anordnar aktiviteter så som demonstrationer, manifestationer och andra events. I Malmö och Göteborg håller mina kollegor kontakt med aktivisterna i andra delar av landet.

Kan du berätta om vad aktivisterna har för planer i sommar?

I år kommer aktivistgrupper från flera olika städer att delta i prideparader. I Växjö, Hässelholm och Lund har de redan hunnit gå. Härnösand, Malmö och Stockholm har alla aktivister och grupper som kommer att delta i olika pridetåg. Amnesty Sápmi kommer delta i pridetåget i Stockholm tillsammans med andra minoritetsgrupper och även stå vid en station i Pride Park. När våra aktivister engagerar sig i Pride brukar det vara fler saker runt omkring paraden som pågår.

Varför tycker så många amnestyaktivister att det är viktigt med engagemanget kring Pride-festivalerna?

Amnestyaktivister ser Pride som en viktig plattform för att främja mänskliga rättigheter och öka medvetenheten om diskriminering och förtryck mot HBTQ+ personer. Engagemanget runt Pride ger våra lokala grupper och aktivister en möjlighet att stå upp för rättvisa och lika behandling för alla, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet. Genom att delta i Pride-evenemang kan de också kämpa mot diskriminerande lagar och policys som påverkar HBTQ+ communitys runt om i världen.

Olika sätt att stödja Amnesty

Du kan skriv under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub och sedan dela den med vänner. Du kan även dela de rapporter, upprop och namnsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan engagera dig i en Amnestygrupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan ansluta som nätverksaktivist. Varje insats gör skillnad - därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

STARTA EN EGEN INSAMLING

Det är enkelt och roligt att starta en insamling, kanske i samband med din bemarkelsedag eller när du löper sommarens första lopp. Starta din insamling på mininsamling.amnesty.se. Dela och inspirera dina vänner att stödja din insamling och se den växa i realtid.

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro går mer av din gåva direkt till ändamålet och ditt stöd gör stadig och långsiktig skillnad. Du väljer själv belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

VILL DU HÖJA DITT MÅNADSBELOPP?

Det är enkelt, snabbt och säkert gjort på www.amnesty.se/höj

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish **900 07 20** eller på amnesty.se samt plusgiro **900072-0** och bankgiro **900-0720**.

INKLUDERA AMNESTY I DITT TESTAMENTE

Läs mer och skriv ditt testamente kostnadsfritt på amnesty.se/testamente

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Visa att du stödjer Amnesty genom att köpa hållbart producerade produkter i vår webbutik på butik.amnesty.se. Just nu kan du köpa våra fredspins, som blev omtalade då många artister bar den på grammisgalan i maj. En olivkvist som visar att du kräver ett eldupphör i Gaza, fred och mänskliga rättigheter för alla.

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare och friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 61 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka de mänskliga rättigheterna. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 247 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

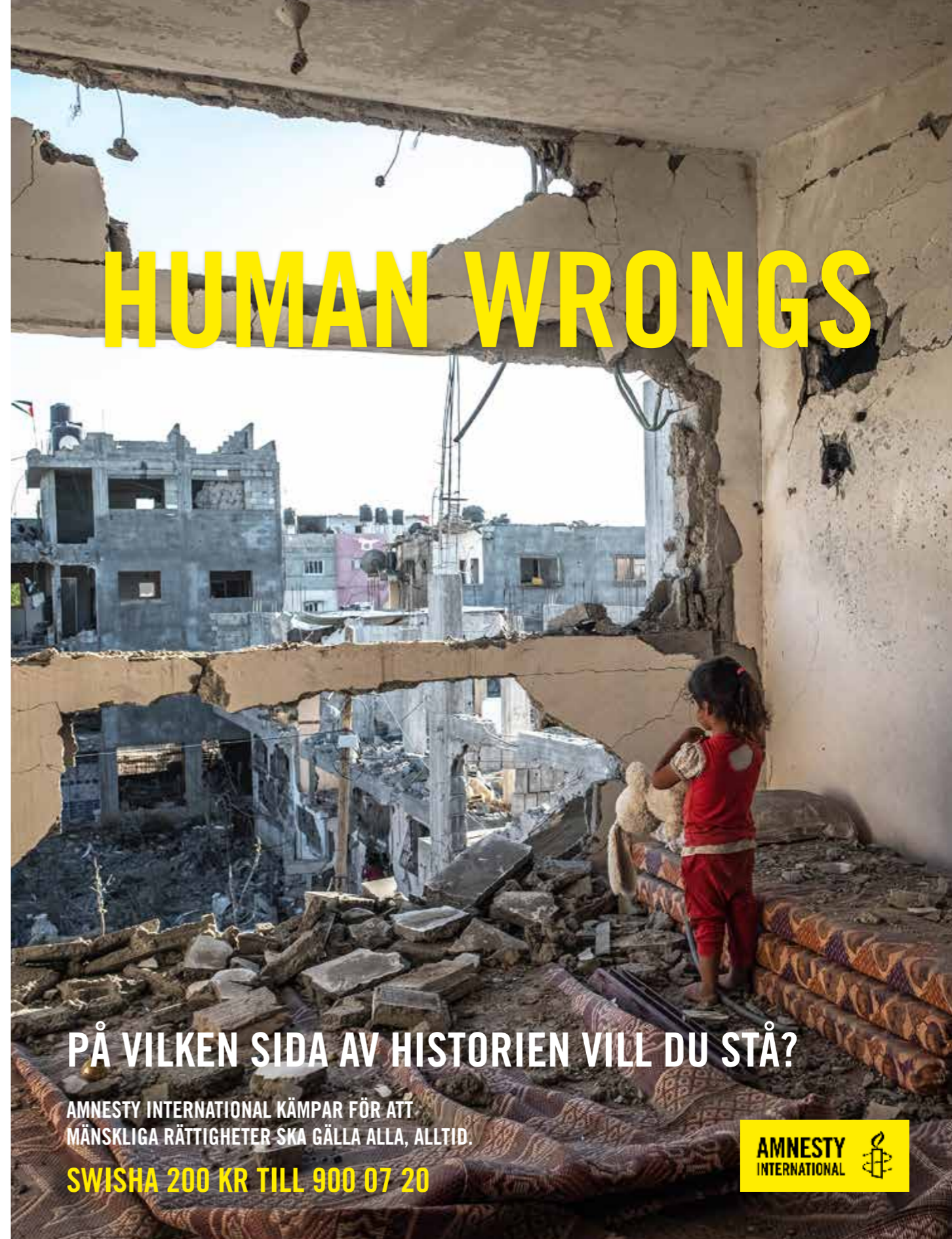
Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet? Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

Rickard Sjöberg är programledare och vinstudelarare i Postkodlotteriet.

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

HUMAN WRONGS

HUR KAN DU MEDVERKA TILL DEN SISTA DIKTATURENS FALL ÅR 2084?

SKRIV IN DIG I HISTORIEN!

Hur framtiden än blir måste de mänskliga rättigheterna ständigt försvaras. Skriver du in Amnesty i ditt testamente stödjer du kommande generationers kamp. Genom vårt samarbete med Lawly kan vi erbjuda dig juridisk rådgivning samt möjligheten att upprätta ett korrekt testamente kostnadsfritt. Så att du kan ta ställning för en rättvis morgondag, redan idag.

Skriv ditt testamente kostnadsfritt online på amnesty.se/testamente

SKANNA QR-KODEN OCH KOM DIREKT TILL WEBBSIDAN

PÅ VILKEN SIDA AV HISTORIEN VILL DU STÅ?

AMNESTY INTERNATIONAL KÄMPAR FÖR ATT MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER SKA GÄLLA ALLA, ALLTID.

SWISHA 200 KR TILL 900 07 20

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

- ✓ Hållbart producerade produkter
- ✓ Bidrar till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter
- ✓ Perfekta att ge bort
- ✓ Visar att du tar ställning

STYRELSENS HÖRNA

Engagemang! Lokalt, nationellt och internationellt

För att påverka och forma opinionen både nationellt och internationellt behöver vi ett starkt lokalt engagemang. Det eftersom det lokala engagemanget är en av nyckelfaktorerna i den organisation Amnesty är, och en starkt drivande kraft. Vi behöver därför också organisationsformer som fångar upp detta. Detta låg bakom beslutet vid förra årsmötet att förändra organisationsstrukturen mellan distrikt och lokalförening. Med mindre resurser och ökade utmaningar behöver vi fokusera vårt nationella arbete för att möta framtida utmaningar, samtidigt som det lokala engagemanget måste kunna vidareutvecklas och förstärkas.

När vi sågs på årsmötet i maj var det med en ljus syn på framtiden trots de stora behov som finns. Det är viktigt att komma ihåg det positiva som finns i världen. Vi ser exempelvis en ökad medvetenhet och engagemang för mänskliga rättigheter över hela världen, och många modiga människor och organisationer som kämpar för en rättvisare och mer inkluderande värld.

Vi i Amnesty strävar efter att skapa en mer inkluderande och rättvis organisation som välkomnar en mångfald av erfarenheter och perspektiv. Styrelsen försöker samtidigt påverka rörelsen internationellt där vi ser att vi i Sverige har en viktig roll tillsammans med andra nationella föreningar att påverka de förslag som finns kring vår globala organisationsstruktur, finansiering och styrningsprocesser. Men även i att skapa praktiska förutsättningar för att minska vårt negativa klimatavtryck, som till exempel att det ska vara möjligt att delta digitalt på våra globala och regionala möten.

Kampen för rättvisa och mänskliga rättigheter måste fortsätta, både inom och utanför vår organisation, och detta på ett så resurseffektivt och klimatneutralt sätt som möjligt. I en tid av ökande populism och hot mot demokratiska principer är det avgörande att

vi står enade och kämpar för våra värderingar. Även värderingsarbetet som skett inom organisationen var något som togs upp på årsmötet, och jag är verkligen glad över att det togs emot av deltagarna på mötet på ett så positivt sätt.

Genom ökad aktivism och engagemang kan vi forma en bättre framtid för både mänskligheten och vår planet. Vi vet att det är i motvind som de mest robusta och effektiva rörelserna formas, och därför är det viktigt att vi fortsätter att kämpa, trots de utmaningar vi möter. Med fortsatt aktivism och en gemensam vilja att förändra världen kan vi gå mot en ljusare framtid för alla.

2024 är ett år med val i många länder, och hälften av världens befolkning kommer ha möjlighet att delta i dessa val. I vissa länder innebär detta mest ett spel för gallerierna. I andra länder kan valutgången avgöra om demokratin överlever eller begränsas, inte minst när det kommer till pressfrihet, rättsväsendets självständighet och organisationsfrihet. Det gör engagemanget i att stödja alla rättighetsförsvare viktigare än någonsin, lokalt, nationellt och internationellt.

Susanna Sonander,
Vice ordförande i sektionstyrelsen

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

VI KAN INTE VÄNTA

– HBTQI-PERSONERS
RÄTTIGHETER MÅSTE RESPEKTERAS NU!

